

ДЕПАРТАМЕНТ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
КОМУНАЛЬНА УСТАНОВА «МІСЬКИЙ МЕТОДИЧНИЙ КАБІНЕТ
ДЕПАРТАМЕНТУ ОСВІТИ ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «ДОШКІЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД № 45
ВІННИЦЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ»

Люблю однаково, виховую по-різному

ГЕНДЕРНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

НОМІНАЦІЯ «НАВЧАЛЬНО – МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК ЗДО»

Автор:
Журавель О.В.,
вихователь КЗ «ДНЗ №45 ВМР»,
т.: (067) 433 80 84

М. ВІННИЦЯ
2019

Автор:

Журавель Олена Володимирівна, вихователь КЗ «ДНЗ № 45 ВМР»

Журавель О.В. Люблю однаково, виховую по-різному. Гендерне виховання дітей дошкільного віку – Вінниця, 2019, с.85

Рецензенти:

Ягніч Наталія Іванівна, завідувач комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад № 45 Вінницької міської ради»

Медведська Валентина Андріївна, вихователь-методист комунального закладу «Дошкільний навчальний заклад № 3 Вінницької міської ради»

Рекомендовано педагогічною радою

комунального закладу

«Дошкільний навчальний заклад № 45 Вінницької міської ради»

до участі у міському конкурсі

«Кращий навчально-методичний посібник 2019»

(протокол № 3 від 31.01.2019 р.)

У навчально-методичному посібнику розкрито реалізацію завдань гендерного виховання дошкільника відповідно Базовому компоненту дошкільної освіти, вимог комплексної освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина». Автором висвітлено зміст, форми та методи формування норм статевої поведінки та культури міжстатевих взаємин дітей, подано перспективне планування різних видів діяльності та конспекти організованої діяльності дошкільнят, добірку віршів, дидактичних ігор, проблемних ситуацій для дошкільнят, матеріали взаємодії з батьками.

Рекомендовано для педагогів закладів дошкільної освіти, батьків.

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Про посібник.....	5
Розділ 1 НАУКОВО – ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ.....	8
1.1. Теоретико-методологічні основи гендерного виховання дошкільників.....	8
1.2. Нормативно-правове та наукове обґрунтування відмінностей між хлопчиками і дівчатками.....	12
Розділ 2 ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ.....	16
2.1. Гендерні підходи до організації персонального простору дитини.....	
2.2. Перспективне планування освітнього процесу із врахуванням гендеру.....	17
2.3. Використання ART-технологій у освітньому просторі дитини.....	21
2.4. Проблемні ситуації.....	26
2.5. Електронно-освітній ресурс «Я – хлопчик, я – дівчинка».....	28
Додатки	
Додаток 1. Конспекти занять.....	35
Додаток 2. Взаємодія з батьками.....	48
Додаток 3. Дидактичні ігри	59
Додаток 4. Словничок допитливих носиків.....	68
Додаток 5. Вірші для читання дорослими дітям.....	69
Висновки.....	84
Список використаних джерел.....	85

ПЕРЕДМОВА

Наші діти - прекрасний приклад спонтанності та вміння слідувати. Вони можуть проявити в своїй поведінці всі наші недоліки, комплекси, страхи, а також удачу та сильні наші сторони

Зовсім неможливо любити двох людей однаково, в тому числі і своїх власних рідних дітей. Адже вони такі різні, зі своїми перевагами та недоліками, впертістю, страхами, примхами і дивовижною наївністю, відвертістю, зворушливістю... І якщо кожен з них з самого дитинства - особистість, індивідуальність, то як же можна ставитися до них однаково?

Людина не обирає, ким народитися - чоловіком чи жінкою. Але саме стать - одна з перших категорій, яку дитина усвідомлює і яка визначає подальше її життя. Хлопчиків та дівчаток не тільки по-різному одягають, а й ставляться до них по-різному, пропонуючи різні правила поведінки.

Дошкільна освіта - перша ланка в неперервній системі освіти, що закладає життєві установки малюка, які впливають на розвиток його особистості в цілому. Основи гендерного виховання передбачені Базовим компонентом дошкільної освіти й реалізуються через комплексні програми. Зокрема, Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина» орієнтує педагогів на організацію повноцінної життєдіяльності дитини як її активного суб'єкта.

У програмі «Дитина» розкрито особливості статевій ідентифікації та утвердження в ній дитини дошкільного віку (розділ «Особистість дитини», форма активності - фізична).

Відповідно програмі у виховному процесі має враховуватися статева належність дитини з метою оптимізації її діяльності, пов'язаної зі спілкуванням представників різної статі, з формуванням статево-рольової позиції.

Таким чином, гендерне виховання має пронизувати всі сфери життєдіяльності дитини. Лише за такої умови можливе повноцінне виховання хлопчика та дівчинки, виховання їхньої статевої культури.

З метою оптимізації організації життєдіяльності дошкільника з питання гендерного виховання дошкільнят, формування системи знань про типові відмінності представників чоловічої та жіночої статей, вкрай важливо систематизувати матеріали з даного питання: розробити перспективне планування видів діяльності дошкільника, конспекти занять, дидактичні ігри, вірші, проблемні ситуації, матеріали по роботі з батьками. З їх допомогою дитина зуміє активно пізнати навколишній світ, опанувати вміння досліджувати різноманітні предмети та явища, у дитини розвинуться навички узагальнення, порівняння, аналізу побаченого чи почутого і вміння робити власні висновки.

Це сприятиме розширенню знань дітей про статеве виховання і формування вміння:

- називати стать, до якої, належить дитина;
- визначати найістотніші відмінності між хлопчиками і дівчатками, хлопчиком та чоловіком, дівчинкою – жінкою, знаходити між ними спільне;
- визначати чоловічі та жіночі ролі, професії, інтереси.
- привертати увагу дитини до того, що жінка створює затишок у родині, а чоловік забезпечує матеріальний добробут і є захисником сім'ї, роду, Батьківщини.

Отже, актуальність теми безперечна, оскільки сформованості часових уявлень у дітей дошкільного віку створять основу для подальшого розумового розвитку особистості дитини, вплинуть на виховання таких якостей, як організованість, цілеспрямованість, зібраність, вміння планувати свою діяльність тощо. Ці якості є необхідними умовами формування компетентностей дошкільника напередодні вступу її до школи та дорослого життя.

ПРО ПОСІБНИК

*"Кожній дитині треба дати відчутти,
що вона унікальна,
тому ніколи не порівнюйте"*

Гендерне виховання орієнтоване на те, щоб сьогоднішні малюки, ставши дорослими людьми, змогли створити щасливу гармонійну родину. Запорукою реалізації такої мети є подолання розрізненості між хлопчиками та дівчатками в дошкільні роки, формування в них дружніх стосунків, культури спілкування, поваги один до одного.

Навчально-методичний посібник «Люблю однаково, виховую по-різному» є частиною науково-методичного забезпечення гендерного виховання, присвяченого проблемі відносин представників різної статі до своїх соціальних ролей у суспільстві. Серед багатьох інших проблем ця проблема виділяється тим, що до неї причетні всі діти і дорослі, незалежно від віку, професії чи роду занять. Саме це призводить до забезпечення умов для систематичного формування у дітей вміння брати за приклад стереотип поведінки мами, тата, бабусі, дідуся в сім'ї, присвоювати поведінкові форми саме свого статевого осередка.

Посібник містить відповідну інформацію, завдання щодо ідентифікації себе з представниками своєї статі та відмінностей від представників протилежної.

Як відомо діти однаковими не бувають, тому окремі завдання спрямовані на спільне виконання дітей разом з батьками, або індивідуальну роботу в межах закладу дошкільної освіти.

У посібнику зібрані конспекти занять, дидактичні ігри, цікаві факти, словничок слів, опис електронно-освітнього ресурсу, який додається у електронному вигляді, вірші про імена дітей, спрямовані на поглиблене розуміння їх значення, поняття чоловічого й жіночого призначення, а також проблемні ситуації для хлопчиків та дівчаток.

Завданнями навчально-методичного посібника є:

- розширити уявлення дітей про себе, як особу певної статі;
- навчити бачити зовнішню подібність і відмінність між хлопчиками та дівчатками;
- навчити дітей чути один одного, домовлятися про спільні дії;
- формувати адекватне уявлення про залежність імені людини від його статевої приналежності, дружні взаємини між дівчаткам й хлопчиками, впевненість в своїх розумових та інтелектуальних можливостях;
- збагачувати уявлення вихованців про відмінне та схоже, типове для зовнішності, захопленя, діяльності дітей різної статевої належності.
- виховувати повагу до представників протилежної статі, приязність, доброзичливість, дружні почуття стосовно одне одного, відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.

Кожна дитина розуміє однолітків, дорослих чи своїх батьків по-своєму. А щоб навчити дітей краще знайти спільну мову з представниками протилежної статі, у навчально-методичному посібнику використовуються 5 головних критеріїв, які допоможуть краще налаштуватися до співрозмовника, а саме: слова, спільне дозвілля, подарунки, допомога та дотики. Детальніше про них:

1. Слова – (подяка, підбадьорення, хвала)

Найпростіший спосіб знайти спільну мову з іншою людиною – це спілкування. Мову для того і придумали, щоб висловлювати нею свої почуття. Якщо людині щось потрібно, або щось не подобається – важливо навчитися говорити про це, не чекати що друг сам запропонує допомогу. Якщо важко, самотньо – потрібно сказати про це, інакше ніхто не здогадається, адже люди поки що не навчилися читати думок. Замість того, щоб ображатися – пояснити, що саме тебе образило. Важливо говорити прямо і конкретно. Якщо скажеш "мені сумно", друг може і не зрозуміти, що ти хочеш з ним погратися.

2. Спільне дозвілля – (спорт, відпочинок, ігри, розваги, екскурсії)

Важливо спільно проводити час зі своїми рідними та друзями. Відпочиваючи разом, з'являються спільні спогади. Загальні справи, ігри чи відпочинок зближують дітей, покращують мікроклімат у колективі та сприяють гарному настрою.

3. Подарунки – (сюрпризи)

Для людей, які дуже люблять подарунки, важливо не просто дарувати, а й віддавати і приймати. Дарувати радість іншим і насолоджуватись тим, що дарують тобі. Подарунками можуть бути речі дуже коштовні, але не меншої радості може принести подарунок зроблений своїми руками. Або ж подарувати те, що взагалі не має ціни – свою гарну поведінку, прибрану кімнату, чашку ароматного чаю.

4. Допомога – (підкування)

Допомога потребує часу і сил. Важливо робити те, що дійсно важливо. Під час трудових дій відбувається розвиток усіх пізнавальних процесів — активного сприймання, уваги, пам'яті.

5. Дотики – (обійми, рукостискання, поглажування по голові, різні види вітання)

Тактильні контакти з рідними чи знайомими - необхідна умова гармонійного розвитку нервових структур, необхідних для сприйняття радості, позитивних емоцій. Такі прояви дотиків, як обійми чи рукостискання, живлять емоційно зростаючі організм і допомагають йому розвиватися психічно.

Дані критерії дуже пізнавальні та корисні для дітей, тому я їх висвітлила у дидактичній грі «Кубика кидай, розв'язку видшукай», яку більш детально описано у додатку № 3. Як відомо у кубика 6 сторін, тому на шосту сторону кубика я прикріпила цікаві факти.

РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНИЙ ТА МЕТОДОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

1.1. Теоретико - методологічні основи гендерного виховання

Всі люди діляться на хлопчиків і дівчаток, чоловіків і жінок, бабусь і дідусів і відрізняються один від одного зовнішнім виглядом, особливими ознаками і внутрішніми якостями.

Гендерне виховання: що це?

Гендерне виховання – це організація умов для виховання і розвитку дитини з урахуванням належності до певної статі.

Гендерне виховання спрямоване на:

- освоєння жіночих і чоловічих ролей, які прийняті в суспільстві;
- освоєння культури взаємин зі своїм і протилежною статтю;
- оволодіння вміннями і навичками, необхідними для реалізації гендеру.

Гендер – це соціальна стать людини, що формується в процесі виховання. Гендер являє собою культурні, соціальні та психологічні відмінності жінок і чоловіків. Гендер – це певний соціальний норматив, прийнятий в конкретному суспільстві.

Це добре видно в дітей дошкільного віку в іграх: дівчатка граються ляльками, іграшковим посудом, а хлопчики ж влаштовують перегонимашинками, будують гаражі, різні будівлі.

Гендерне виховання невіддільне від загального процесу виховання дитини, воно є невід'ємною його частиною. Ясна річ, що батьки і вихователі, в першу чергу, повинні бути зорієнтованими на закладені самою природою особливості нервової системи і риси характеру дитини. Наприклад, дівчата можуть бути швидкими та активними, а хлопчики – спокійними і тихими.

Необхідно враховувати психологічні особливості. Але при цьому розвивати ті якості, які будуть необхідні в майбутньому для виконання гендерної ролі. Буде добре, якщо дівчинка, виростаючи, зможе бути милою, лагідною, ніжною у сім'ї і

амбітною, наполегливою у роботі. Або хлопчик буде активним, цілеспрямованим, але при цьому зі спокійним, добрим і ніжним характером.

Маленькі діти поки не усвідомлюють свою гендерну приналежність повною мірою. Слова «дівчинка» та «хлопчик» для них означають лише відмінності в зовнішньому вигляді. Сприйняття навколишнього світу істотно різниться у дівчаток і хлопчиків дошкільного віку. Та й мислять діти по-різному. Завдяки різноманітним іграм, які проводяться в рамках гендерного виховання, діти з часом асоціюють себе з конкретною статтю. Завдяки такому підходу, що базується на ігровій формі, хлопчики і дівчатка формують уявлення про правила поведінки, характерні для чоловіків і жінок. У разі, якщо у дитини відзначається підвищений інтерес до одягу або іграшок протилежної статі, то ігнорувати це явище не можна, адже гендерна ідентичність в такому віці проявляється саме в цьому. Однак батькам і вихователям слід бути обережними, так як лялька для хлопчика або машинка для дівчинки може бути просто об'єктом інтересу, а не глибокої прихильності.

На жаль, протягом тридцяти років суспільство переконувало нас у зворотному, що хлопчики і дівчатка абсолютно однакові. За останні п'ять років проведено багато досліджень, результати яких підтверджують, що хлопчики відрізняються від дівчаток (далі ми поговоримо про це).

Із змінами суспільному житті з'явилися нові соціальні умови, відбулася руйнація системи статевих ролей і культурних стереотипів.

Раніше батьки були в міру ласкаві з дитиною, брали на себе повсякденні турботи про нього, його поважали у сім'ї, передусім дружина. Сучасні батьки вважають, що виховання дітей - це доля жінок, а їх завдання - працювати, щоб забезпечувати сім'ю матеріально. Батьки стають приятелями своїм дітям або ставляться до них дуже по-материнськи, часто відсутні або не справляються. Необхідно допомогти батькам знайти місце у суспільстві. Сучасні мами і бабусі поєднують сімейні обов'язки з роботою поза домом, стає главою сім'ї, або «діловою жінкою», для якої сім'я і діти не є важливою цінністю. У сім'ї немає поділу на чоловічі і жіночі ролі, як раніше. Відбувається насичення образу жінки чоловічими характеристиками.

Раніше педагогічна наука і практика найчастіше не враховувала стать як важливу характеристику дитини. У програмі, за якою ми працювали і працюємо, диференційований підхід не простежується. В результаті виховується «усереднене» істота, в характері якого відсутні специфічні чоловічі і жіночі риси.

Наші діти відчувають психічне навантаження, так як число їх зв'язків зі світом однолітків і дорослих все збільшується (сім'я, дошкільний заклад, громадський транспорт, магазини, додаткові заняття). У різних життєвих обставинах вони повинні вміти правильно вести себе, володіти основами культури мовлення. Належну увагу у освітньому процесі ЗДО має бути приділено становленню міжособистісного спілкування дорослих з дитиною, дитини з дорослими, так і між дітьми.

Гендерна методологічна політика сучасного закладу дошкільної освіти - це:

- вплив на психічний і фізичний розвиток хлопчика та дівчинки;
- відносини представників різної статі до своїх соціальних ролей у суспільстві;
- формування у дітей уявлень про справжніх чоловіків і жінок.
- формування певної моделі поведінки;
- оволодіння культурою в сфері взаємин статей;
- особисте життя людей в сім'ї;
- правильне розуміння ролі чоловіка і ролі жінки в суспільстві.

Гендерна соціалізація включає в себе три аспекти:

- **Емоційний (мотиваційний)** – ставлення до іншої людини як до вищої цінності, прояви доброти, уваги, турботи, допомоги, милосердя.
- **Когнітивний** – пізнання іншої людини (дорослого, однолітка), здатність зрозуміти його особливості, інтереси, потреби; побачити виникли перед ним труднощі; помітити зміни настрою (емоційного стану).
- **Поведінковий** – вибір адекватних ситуацій способів спілкування, етично цінних зразків поведінки.

Рівноправність у виховному процесі передбачає:

- однакові педагогічні вимоги, тон і зміст звертання до хлопчиків і дівчаток;
- статево нейтральні вимоги до дотримання правил культурної поведінки, уникнення нав'язування стереотипів на зразок: «хлопчикам (дівчаткам) не личить...» тощо;
- орієнтацію на індивідуальний розвиток дитини, її здібності, уподобання, можливості оволодіння універсальними вміннями та навичками незалежно від статі;
- заохочення дітей до спільних занять, ігор, видів діяльності, уникнення статевого сепаратизму у спілкуванні;
- однаковий підхід та заохочення дітей до користування різними іграшками, спортивним інвентарем, приладдям;
- обговорення з дітьми проблем стосунків статей, наголошення на їхній рівності та взаємозамінності в сім'ї та суспільстві;
- привернення уваги вихованців до реклами, дитячих часописів, ілюстрованих матеріалів, які нав'язують традиційні стереотипи, статеві ролі чоловіків та жінок;
- демонстрування вихователями андрогінних рис, уникнення статево типізованих моделей поведінки.

Цінним орієнтиром у справі гендерного виховання є точка зору видатного психолога-гуманіста Василя Сухомлинського: «Не має бути таких трудових відносин, щоб дівчатка обслуговували хлопчиків і звикали, таким чином, до ролі домогосподарки. Те, що треба робити в домашньому господарстві, однаково вміло й старанно мають робити чоловіки і жінки. Коли і є якийсь розподіл у самообслуговуванні, то він має бути тимчасовим: сьогодні хлопці виконують одну роботу, завтра – іншу».

Зміст гендерного виховання:

- взаємовідносини між людьми різної статі;
- норми таких взаємовідносин;
- особисте життя людей у сім'ї;
- сфери їх діяльності

На мою думку, змістом статевого виховання є саме життя, що оточує дитину, всі сфери її життєдіяльності.

Для досягнення необхідних результатів в процесі гендерного виховання необхідно вирішувати ряд **завдань**:

- виховання особистості як представника певної статі;
- виховання почуття відповідальності при взаємостосунках між представниками певної статі;
- виховання почуття поваги до представника протилежної статі, врахування специфічних статевих особливостей під час спільної діяльності;
- виховання відповідального ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей.

Статеве виховання передбачає не тільки мету та завдання, але базується на принципах, які мають враховуватися у виховній роботі з дошкільниками.

1.2. Нормативно-правове та наукове обґрунтування відмінностей між хлопчиками і дівчатками

На сучасному етапі суспільного розвитку особлива увага надається проблемі створення однакових умов для представників обох статей як рівних у правах і можливостях, що законодавчо закріплено в державних документах. Актуальні напрями модернізації національної системи освіти і науки щодо гендерного аспекту відображено в нормативно-правових документах ст. 24 Конституції України, Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей чоловіків та жінок» (розділ V, ст. 21), Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», наказ МОН України «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту» (№ 839 від 10.09.2009) та ін.

Заклад дошкільної освіти як соціальний інститут продовжує відтворювати стандарти традиційної культури у питаннях жіночності і мужності, сприяти формуванню стереотипів самосприйняття і самооцінки особистості дошкільника за

статевою ознакою, що, у свою чергу, вирівнює прояви індивідуальності вихованців у виборі подальшого життєвого самовизначення.

Це пов'язано з браком посібників, дидактичного матеріалу, методичних рекомендацій як для гендерного виховання дітей дошкільного віку, так і для удосконалення професійної діяльності педагогів і батьків з питань гендерного виховання дітей дошкільного віку. Аналіз наукових джерел з проблеми гендерного виховання визначив, що увага науковців спрямовувалася на вивчення інтелектуально-психологічних відмінностей дітей різної статі (В. Васютинський, Ю. Приходько, Т. Титаренко, Н. Чепелева та ін.), соціалізацію дошкільників різної статі (Т. Говорун, І. Рогальська-Яблонська та ін.), статеву диференціацію і міжособистісні взаємини у ранньому онтогенезі (В. Абраменкова, А. Арушанова, Я. Коломінський, О. Кононко, М. Лісіна, Т. Рєпіна, Є. Суботський та ін.) [4].

Під час обговорення проблем психологічних відмінностей хлопчиків і дівчаток найбільш часто посилаються на огляд Е. Маккобі і К. Джеклін (1974), в якому виділені такі відзнаки: здатності до орієнтування в просторі, математичні здібності, мовні навички та агресивність. Хлопчики добре орієнтуються в просторі, мають кращі математичні здібності, але більш агресивні. У дівчат кращі мовні навички (табл.1).

Таблиця 1

Відмінності на психічному рівні	
Дівчатка	Хлопчики
<ul style="list-style-type: none"> - більше розвинена ліва півкуля, - забезпечує регуляцію мови - мають переважно довготривалу пам'ять - розвинене наочно-образне мислення - адаптація до середовища проходить через переживання, іноді через емоційні зриви 	<ul style="list-style-type: none"> - більше розвинена права півкуля, що відповідає за розпізнавання і аналіз зорових образів, форм і структур предметів - мають переважно короткочасну пам'ять - володіють абстрактним мисленням - легка адаптація до навколишнього

<ul style="list-style-type: none"> - легше переносять емоційний стрес - суб'єктивна самооцінка, т. к. упор робиться на пережиті почуття і переживання 	<p>середовища</p> <ul style="list-style-type: none"> - насилу переносять стрес - об'єктивна самооцінка
<i>Відмінності на фізичному рівні</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - менша маса тіла, але більша грація, гнучкість і рухливість - швидше розвивають точність і координацію рухів - візуальне сприйняття інформації відбувається по горизонталі 	<ul style="list-style-type: none"> - велика маса тіла, фізична сила - менш розвинена точність і координація рухів - домінує візуальний огляд просторових образів по вертикалі.
<i>Відмінності на поведінковому рівні</i>	
<ul style="list-style-type: none"> - потайливі, слухняніші, привітніше - раніше, ніж хлопчики, розуміють, якими їх хочуть бачити оточуючі - високий рівень чутливості і соціальної відповідальності - слуховий спосіб пізнання дійсності, рано з'являється інтерес до читання, люблять співати, розповідати вірші. 	<ul style="list-style-type: none"> - більш оптимістичні, відкриті - показник гуманних стосунків у спільній діяльності вище - низька здатність демонструвати соціально схвалювані форми поведінки - більш чітко візуальне сприйняття простору, їм цікавіше дивитися ілюстрації, ліпити, вирізати, конструювати

Таким чином, гендерне виховання дітей дошкільного віку представляє складну системну освіту, що забезпечує в результаті гендерну вихованість дитини. Процес гендерного виховання дитини упродовж усіх років виховання і навчання може бути реалізованим тільки за умови систематичної організованої виховної роботи з дітьми та батьками, проведення різних форм роботи, які сприяли б вихованню у дітей дошкільного віку як загальної, так і гендерної

культури. Успішний перебіг виховного процесу реалізується за допомогою організаційно-педагогічних умов [4].

РОЗДІЛ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ АСПЕКТ ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

2.1. Гендерні підходи до організації персонального простору дитини

(за М. Осоріною)

Гендерний підхід - це індивідуальний підхід до прояву дитиною своєї ідентичності, що дає в мабутньому людині велику свободу вибору і самореалізації, допомагає бути досить гнучкою і вміти використовувати різні варіанти поведінки, а також орієнтований на ідею рівності незалежно від статі.

Персональний простір сучасного дошкільника водночас є і *фізичним* (тіло, притаманне і природне середовище, люди, які його оточують, різні заняття тощо), і *психологічним* (емоційне забарвлення життя, стиль взаємин). Щось дитина приймає у просторі свого життя, від чогось відчужена. Дошкільник уже добре володіє своїм тілом, проте його тілесна, а тим паче психологічна взаємодія з довкіллям, яка робить цей світ «своїм», що перебуває в процесі становлення.

Фізичний простір дошкільника постійно розширюється. Разом з батьками сучасні хлопчики й дівчатка мандрують, ходять до крамниці, на гостини, до цирку, а також освоюють простір дитячого садка: групову кімнату, спальню, музичну та фізкультурні зали, сходи тощо.

Психологічний простір життя дошкільняти характеризується високою значущістю для нього чужого дорослого – вихователя, який символізує новий статус малюка і від якого залежить емоційне благополуччя кожної конкретної дитини. Часто дошкільник готовий впустити виховательку до свого персонального простору, поставити її поруч із мамою.

Персональний простір на думку М. Осоріної, має складну систему координат, що її малюк засвоює з раннього дитинства, передусім на підсвідомому рівні. *Просторові координати* (знайомі місця, шляхи, об'єкти тощо) до помагають йому орієнтуватися на місці й реалізувати свою фізичну властивість, випробувати себе; *соціальні координати* (норми, правила, заборони, ритуали тощо) – розібратися в конкретних життєвих колізіях. *Духовно – моральні координати* (ієрархія цінностей

навколишнього світу, зразки й прецеденти взаємодії людей, форми їхньої поведінки тощо) допомагають досягнути взаємини між дорослими.

Емоційними координатами персонального простору є родина, дім. Саме сім'я, поєднує для дитини минуле з майбутнім, інтимне із соціальним. Для повноцінного розвитку їй потрібен дім, у якому в неї є персональне місце (окрема кімната, книжкова полиця тощо).

Якщо персональний простір, у якому живе дитина, не задовольняє її вікових потреб, вона зазнає великого дискомфорту, а отже, виростає емоційно і фізично незрілою, нездатною до взаємодії з середовищем [3, с. 5].

2.2. Перспективний план освітнього процесу із врахуванням гендеру

<i>Місяць</i>	<i>Молодша група</i>	<i>Середня група</i>	<i>Старша група</i>
<i>Вересень</i>	1. Забавлянка «Водичка, водичка»	1. Дидактична гра «Що кому потрібно?» 2. Інтегроване заняття з мовленнєвого розвитку «Звідки я взявся?»	1. Дидактична гра «Одягнемо сім'ю» 2. Дидактична гра «Син – брат – батько – дідусь» «Дочка – сестра – мати – бабуся» 3. Читання художніх творів: К. Перелісна «Галюся»; І. Вовк «Звідки взялися червоні троянди?»

Жовтень	<p>1. Читання художнього твору Г. Бойко «Я вже велика дівчинка»</p> <p>2. Сюжетно-рольова гра «Сім'я»</p>	<p>1. Інтегроване заняття «Ходить гарбуз по городу»</p> <p>2. Дидактична гра «Як вас звати?»</p>	<p>1. Читання художнього твору Г. Бойко «Хлопчик Ох»</p> <p>2. Етюд «Друзі»</p> <p>3. Дидактична гра «Хто про нас піклується?»</p>
Листопад	<p>1. Інтегроване заняття з пріоритетами мовленнєвого розвитку та конструювання «Подорож до країни Хлопчиків та дівчаток»</p>	<p>1. Читання художнього твору Г. Бойко «Хвастунець»</p> <p>2. Заняття «Такі схожі і такі різні» (додаток 1)</p>	<p>1. Дидактична гра «Кубика кидай, розв'язку відшукай» (додаток 3)</p> <p>2. Дидактична вправа «Мої друзі»</p> <p>3. Читання української народної казки «Дідова дочка і бабина дочка»</p>
Грудень	<p>1. Вправа «Посмішка по колу»</p> <p>2. Пальчикова гімнастика «Хлопчики й дівчата»</p>	<p>1. Дидактична гра «Моя родина»</p> <p>2. Сюжетно-рольова гра «Сім'я»</p> <p>3. Заняття «Крихітко, моя маленька» (додаток 1)</p>	<p>1. Робота з ілюстративним матеріалом «Права дитини»</p> <p>2. Дидактична гра «Одягнемось на прогулянку»</p> <p>3. Дидактична гра «Івановичі і Татяновичі»</p> <p>4. Бесіда «Етика дівчинки»</p>

<p style="text-align: center;"><i>Січень</i></p>	<p>1. Інтегроване заняття з пріоритетами валеологічного виховання та мовленнєвого розвитку «Був собі Я»</p> <p>2. Дидактична гра «Ми схожі – ми різні»</p>	<p>1. Мовна гра «Докажи слівце»</p> <p>2. Дидактична гра «Речі для малечі»</p> <p>3. Сюжетно-рольова гра «Перукарня»</p>	<p>1. Комбіноване заняття з елементами тренінгу «Мандруємо містом Хлопчиків та дівчаток» (додаток 1)</p> <p>2. Бесіда «Хочу бути як матуся»</p> <p>3. Гра «Знайди свою половинку»</p> <p>4. Дидактична гра «Вибери і опиши»</p>
<p style="text-align: center;"><i>Лютий</i></p>	<p>1. Забавлянка «Ой, поїду - їду до баби, до діда»</p>	<p>1. Пальчикова гімнастика «Гості»</p> <p>2. Читання творів</p> <p>В. Сухомлинський «Найгарніша мама»;</p> <p>В. Гринько «Мама»</p>	<p>1. Дидактична гра «Кому що потрібно для роботи»</p> <p>2. Інтегроване заняття з пріоритетами мовленнєвого розвитку та образотворчої діяльності «У колі моєї сім'ї»</p> <p>3. Бесіди «Портрет маленької людини (братика, сестрички)»; «Звідки береться твоя радість?»</p> <p>Бесіда «Етика хлопчика»</p>

<p style="text-align: center;"><i>Березень</i></p>	<p>1. Читання художнього твору Г. Бойко «Милочка-крутилочка»</p>	<p>1. Вірш П. Воронько «Оленка маленька» 2. Дидактична гра «Впізнй статъ за описом»</p>	<p>1. Інтегроване заняття «Будуть руки працюючі» 2. Сюжетно-рольова гра «Дитячий садок» 3. Дидактична гра «Ланцюжок компліментів» 4. Читання художнього твору Г. Бойко «Здоровим будь»</p>
<p style="text-align: center;"><i>Квітень</i></p>	<p>1. Забавлянка «Мирон»</p>	<p>1. Вправа «Знайди послідовність» 2. Чистомовка «Пилип»</p>	<p>1. Бесіди: «Як стати сильною людиною»; «Чоловічі та жіночі справи (вдома, у суспільстві)» 2. Дидактична гра «Відмінності» 3. Читання художнього твору Г. Бойко «Бруднуля»</p>
<p style="text-align: center;"><i>Травень</i></p>	<p>1. Заняття «Кожному своє» 2. Дидактична гра «Хто зайвий?»</p>	<p>1. Заняття «Такі схожі та різні» (додаток 1) 2. Бесіди «Татові руки?»; «Що таке родина?»</p>	<p>1. Дидактична гра «Мами та їх дитинчата» 2. Читання української народної казки «Золотий черевичок» 3. Читання твору Л. Голота «Різні імена»</p>

2.3. Використання art-технологій у освітньому просторі дитини

Картина — один із важливих атрибутів навчального процесу на етапі дошкільного дитинства, вона розширює і поглиблює дитячі уявлення про природні та суспільні явища, впливає на емоції дітей, викликає інтерес до навколишнього.

У своїй роботі по поглибленню та розширенню знань дітей з гендерного виховання неодноразово використовувала різні картини Дональда Золана, якого називають «найдобрішим художником», так як дуже захоплююсь його роботами. Мислять діти конкретно, тому зорові образи, викликані ілюстраціями чи картинами, без зусиль запам'ятовуються.

Я пропоную дітям розглянути ситуації.

Сюжет до картини 1

«Діти поспішають зробити мамі подарунок, якби ти був поруч з героєм картини, то як би ти вчинив?» Такі запитання активізують дітей, вони із задоволенням фантазують (рис. 1).

Рис. 1. Картина 1

- *Хто із дітей біжить швидше?*
- *Чому ви так думаете? Куди вони біжать?*
- *Які емоції у дітей?*
- *Чому вони так поспішають?*

- *Кому б ти захотів подарувати букет ромашок?*

Сюжет до картини 2

«Старший братик вирішив сестричці показати свого букварика, що саме зацікавило дівчинку?» (рис. 2).

Рис. 2. Картина 2

- *Що роблять діти?*
- *Ким хлопчик приходиться для дівчинки?*
- *Ким дівчинка приходиться для хлопчика?*
- *Хто старший: дівчинка чи хлопчик?*
- *Чому ти так думаєш?*

Сюжет до картини 3

«Сьогодні була гарна весняна погода, і гуляючи з татом ми побачили ці квіти і я не втримався, вирішив їх тобі подарувати» (рис. 3).

- *Що діти розглядають?*
- *А як ти думаєш, кому ще можна подарувати квіти?*
- *Як дівчинка дивиться на квіточку?*
- *Як би ти хотіла, щоб до тебе відносилися хлопчики?*
- *Як би ти хотів, щоб до тебе відносилися дівчатка?*
- *Як можна назвати почуття, які проявляють діти один до одного?*

Рис. 3. Картина 3

Сюжет до картины 4

Рис. 4. Картина 4

«Сьогодні мама запропонувала дівчинці доглянути за меншою сестричкою, поки та буде розігрівати їсти» (рис. 4).

- *На кого дивиться дівчинка?*
- *Ким для дівчинки є немовля?*
- *Який настрій у дівчинки?*
- *Які у дівчинки зараз думки?*
- *Чому ти так думаєш?*

Сюжет до картини 5

«Дві сім'ї вирішили разом поїхати до лісу на відпочинок, там дітки двох родин вперше познайомились» (рис. 5).

- *Де діти гуляють?*
- *Що дівчинка розглядає?*
- *Яке взуття у хлопчика?*

Рис. 5. Картина 5

- *У що одягнена дівчинка?*
  - *Як би ти почував себе у лісі, якби поруч не було дорослих?*

- *Як би ти хотіла, щоб до тебе відносилися хлопчики?*
- *Як би ти хотів, щоб до тебе відносилися дівчатка?*

Сюжет до картини 6

«Сьогодні перша фотосесія у дітей. Вони ще не знали як це все буде відбуватися, тому поки фотограф все готував, дітки грали у свою гру» (рис. 6).

Рис. 6. Картина 6

- *Як ти думаєш, у що вони грали?*
- *Хто думає інакше?*
- *Кого дівчинка тримає на ручках?*
- *Як одягнена дівчинка?*
- *Чому художник зобразив дітей на червоному фоні?*
- *Як себе почуввають хлопчик та дівчинка?*

2.4. Проблемні ситуації

Проблемні ситуації для хлопчика на визначення справжнього джентельмена

1. Уяви ситуацію. Тобі на зустріч іде знайома твоєї мами. Потрібно з нею привітатися. Деякі дітки говорять: «Добрий день, тітко Оксано!»; деякі: «Привіт! Як справи?», а дехто взагалі не вітається. Як ти привітаєшся із знайомою твоєї мами?

2. До вас завітали гості: Василько та його батьки, Андрійко з татом і мамою. Дорослі жваво розмовляли, а діти дружно гралася. Та враз між вами, дітьми, виникла суперечка. Кожен із діток вирішив звернутися до своєї мами. Василько почав стрибати перед дорослими і кричати: «Мамо! Я хочу тобі щось сказати!». Андрійко мовчки почав смикати маму за руку. А ти підійшов і сказав: «Вибачте, будь ласка, я вас перерву», а потім звернувся до мами. Хто із діток поступив правильно? Чому?

3. Ти сидиш за святковим столом. Перед тобою тарілка з цукерками. Щоб дістати солоденького ти набереш собі найбільше; візьмеш одну, надкусиш і покладеш назад на тарілку зі словами: «Я потім доїм» або ж візьмеш одну найближче до тебе?

4. У твій день народження тобі дарують машинку таку ж, як у тебе вже є.

Існує багато варіантів відреагувати на подарунок: можна сказати «Спасибі, але навіщо мені друга така ж машина?»; образишся і, надувши губи, утечеш в сусідню кімнату або посміхнешся і скажеш: «Спасибі велике! Мені подобаються такі машинки».

5. Ввечері за столом зібралася уся родина. Закінчивши їсти, деякі дітки кажуть: «Спасибі, було дуже смачно!», деякі беруть цукерки і біжать дивитися мультики, а дехто взагалі нічого не говорить. Як вчинити правильно?

6. Сьогодні три хлопчика із паралельної групи Владик, Вітя та Тимур у садочок їхали трамваєм. З ними трапилася така пригода. Коли вони сиділи в трамваї, на зупинці зайшли пасажири, і поруч з хлопчиками стала бабуся. Владик, як завжди, не звернув уваги на того, хто стоїть поруч із ним і продовжував їхати далі. Вітя навіть відвернувся, роблячи вигляд, що уважно розглядає краєвид за вікном. Тимур встав і

поступився їй місцем. А як би ти вчинив? Як би ти вчинив, коли б у транспорт зайшла мама з маленькою дитинкою (або дівчинка)?

7. Тобі приснився сон. Ти ідеш із татком казковим лісом і несподівано перед вами з'являється Фея, а за нею - три дороги. Фея пригощає усіх смачними цукерками, та не простими, а чарівними. Але насправді чарівними є не цукерки, а ті дороги, що простягаються за Феєю. На одній із них кладуть цукерку до рота, а обгортку кидають прямо на дорогу, на другій - непомітно підкладають у кишеню татові; на третій - шукають найближчу урну для сміття. І лише на якійсь одній із трьох доріг замість однієї цукерки з'являється ще три. На яку дорогу пішов би ти із татком?

8. Ти з друзями Іванком, Сашком, Кірою та Дмитриком граєшся у дворі. Кіра запросила вас до себе у гості додому подивитися мультики. Іванко, не задумуючись, поспішив до подруги у гості. Сашко забіг додому, щоб попередити батьків. Дмитрик свиснув під вікном, сподіваючись, що його почують вдома. А ти як вчиниш у такій ситуації?

Проблемні ситуації для дівчинки на визначення справжньої леді

1. Ти ненароком під час прогулянки штовхнула свою найкращу подругу Алісу. В таких випадках деякі діти говорять «Вибач», деякі – «А, нічого страшного!», а дехто взагалі нічого. Як ти вчиниш?

2. На вулиці розмовляють двоє дорослих. Серед них вихователька з батьками Іринки. Забираючи діток додому, дехто каже «До побачення», дехто просто махає рукою, а є такі дітки, що взагалі не прощаються. Як повинна попрощатися дівчинка з вихователем?

3. Ти з подругами гуляла на вулиці, коли раптом повз вас пробігав сусідський хлопчик і впав. Одна твоя подруга підійшла та запропонувала свою допомогу; інша не захотіла допомагати, а третя взагалі стояла і грала на телефоні. Як ти вдієш у даній ситуації?

4. Вулицею йде бабуся. Вона несе пакет із картоплею. Раптом пакет випав із її рук і картопля розсипалась. Одна дівчинка стала допомагати бабусі, деякі діти

стали сміятися, а дехто взагалі зробив вигляд, що нічого не бачив. Чи правильно зробила дівчинка? Чому?

5. Ти прийшла у театр дивитися із друзями виставу. Одні діти сиділи тихо і виховано, інші - грати на телефоні, а дехто - лускав насіння. Як себе потрібно поводити справжній леді у театрі?

6. Щоб мати гарний вигляд – завжди потрібно слідкувати за собою, навіть за своєю поставою. Як необхідно сидіти на стільці: злегка похитуючись; сидіти на краю стільця; вільно, не горблячись і не спираючись?

7. Зустрівши знайомого у парку різні люди по-різному реагують. Деякі відвертаються в іншу сторону, деякі гарно вітаються, а дехто – проходять мовчки. Як би ви відреагувала?

8. Ти з друзями Маринкою, Світланкою та Олею граєшся у дворі. Максим запросив вас до себе у гості додому подивитися мультики. Маринка, не задумуючись, поспішив до друга у гості. Світланка забігла додому, щоб попередити батьків, а Оля взагалі крикнула під вікном, сподіваючись, що її почують вдома. А ти як вчиниш у такій ситуації?

2.5. Електронно-освітній ресурс «Я - хлопчик, я - дівчинка»

Опис електронно-освітнього ресурсу

Електронно-освітній ресурс «Я - хлопчик, Я - дівчинка» включає серію дидактичних online-ігор та вправ, спрямованих на формування у дитини-дошкільника толерантного ставлення до один до одного, утвердження гуманістичної моральності як базової основи суспільства на засадах гендерного підходу. Разом з цим ЕОР стимулює роботу мислення, розвиває пізнавальну активність дошкільнят кмітливість, уяву, пам'ять, спостережливість і увагу, пробуджує творчий пошук і дарує дітям радість здогадки.

ЕОР складається з окремих розділів, які відповідають напрямкам гендерного виховання дошкільників. Посібник забезпечує віртуальну реальність, надає можливість індивідуального підходу до користувача.

Слово до користувача

«Справжній чоловік», «справжня жінка» ... Говорячи так, ми маємо на увазі не стільки біологічну стать, скільки певні соціально-психологічні характеристики. З появою в сім'ї сина або дочки кожен батько прагне виховати його або її згідно з чином мужності чи жіночності, який склався в суспільстві.

Хлопчика ми хочемо бачити сильним, ціле спрямованим захисником, дівчинку ж – милою, господарською, хорошою матір'ю в майбутньому. Таким чином, гендерне виховання дітей починається буквально з народження.

Гендерний підхід у вихованні передбачає не тільки пояснення дітям різниці між представниками обох статей і відповідні правила поведінки, а й формування у дітей почуття толерантності один до одного.

Проаналізувавши проблему, я вирішила розробити електронний посібник, що відповідає рівню розвитку дитини дошкільного віку за віковою періодизацією:

- «Країна Малят» (3-4 роки),
- «Країна Чомусиків» (4-5 роки),
- «Країна Фантазерів-мрійників» (5-6 років)

Методичні рекомендації

- Кількість проведених хвилин за ПК дорівнює віку дитини, помноженому на 1,5. Наприклад, для шестирічки—гра триває 9 хвилин.

- Кількість сесій за ПК - максимум 3 в день. Для шестирічки—це півгодини в день.

- Після роботи - обов'язкова гімнастика для очей та рухливі ігри.

- Екран відеомонітора повинен знаходитися на рівні очей або трохи нижче, на відстані не ближче 50 см. Дитина, що носить окуляри, має займатися за комп'ютером в них.

- Використання комп'ютерних програм повинно бути пов'язано з дидактичною метою заняття, органічно входити в його структуру і вести до раціонального вирішення поставлених завдань всіма способами.

- Доцільно проводити заняття по підгрупах (до 6 дітей).

Інструкція по використанню

Посібник представлений у вигляді презентації, розробленої в MicrosoftPowerPoint. Для того, щоб переглянути презентацію, натисніть клавішу “F5” або на робочій панелі оберіть “Показ слайдов” → “С начала”. Якщо Ви бажає розпочати роботу з конкретного слайду, то варто натиснути на нього у переліку всіх слайдів, далі “Показ слайдов” → “С текущего слайда”. Для зручності використання усі розроблені презентації та ігри мають гіперпосилання. Це дозволить Вам під час показу презентації перейти до необхідного матеріалу без завершення роботи. Презентації до занять перемикаються в ручному режимі, тобто при натисканні лівої кнопки миші. Дидактичні ігри та вправи перемикаються автоматично, а також при виконанні певних дій. При необхідності завершити перегляд презентації раніше натисніть клавішу “Esc”.

Відповідність вимогам державним стандартам освіти, навчальним програмам, технічним вимогам

Даний методичний посібник відповідає усім вимогам до Державного стандарту дошкільної освіти, оскільки ґрунтується на засадах особистісно-орієнованого компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані і відображені в освітній галузі закладу дошкільної освіти. При цьому особистісно-орієнтований підхід до навчання, розвитку та виховання забезпечує розвиток соціокультурних, соціопсихологічних та інших здібностей дітей дошкільного віку.

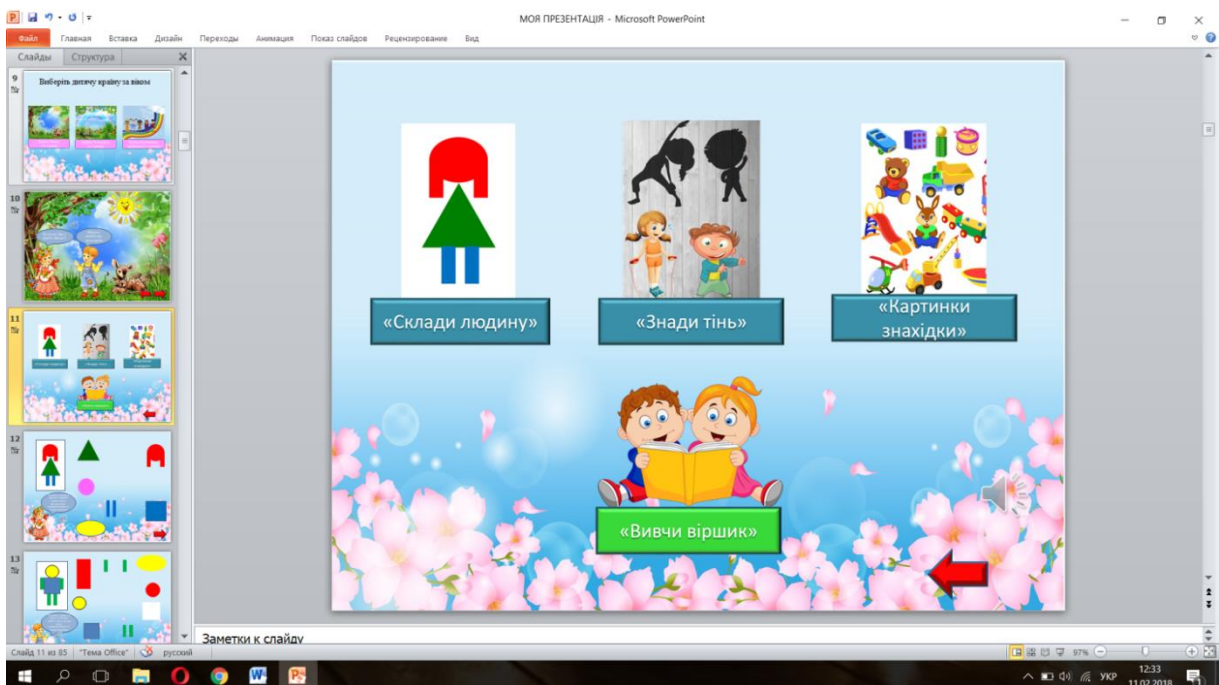
Структура і зміст розробки відповідають вимогам чинних програм розвитку, виховання і навчання дітей, в тому числі освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина», вимогам, що висуваються до електронно-освітнього ресурсу.

**Серія дидактичних online-ігор та
вправ для дітей
молодшого дошкільного віку:**

- ✚ «Склади людину»
- ✚ «Знайди тінь»
- ✚ «Картинки-знахідки»
- ✚ «Вивчи віршик»

Країна Малят
(3-4 роки)

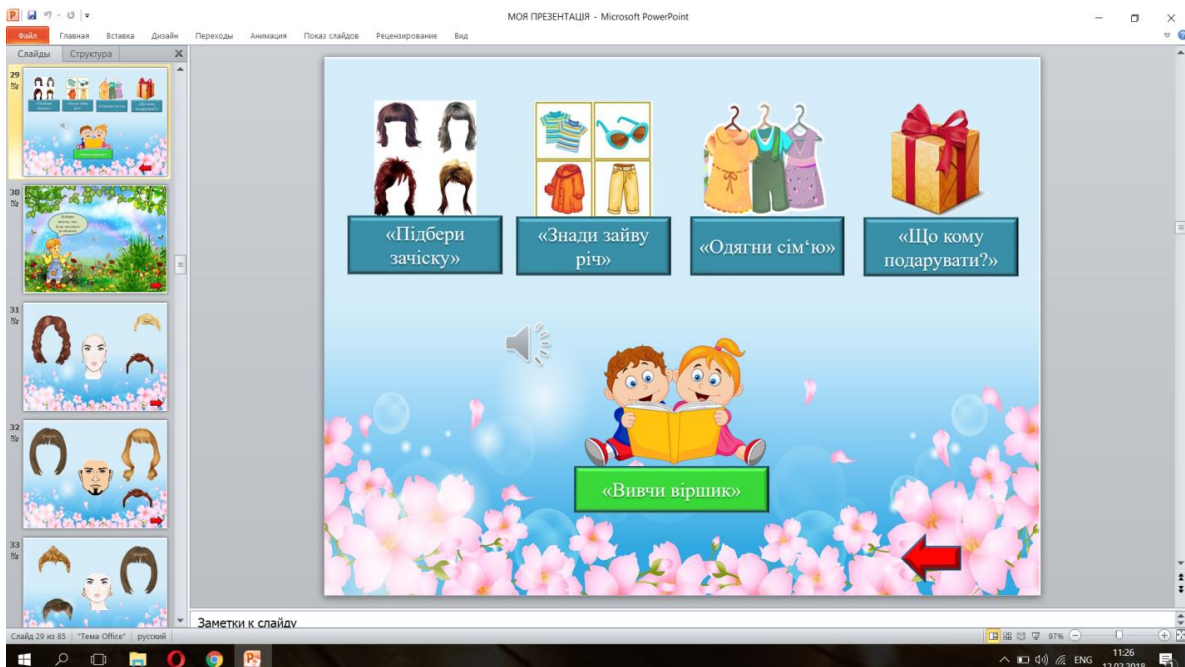

**Серія дидактичних online-ігор та вправ для
дітей середнього дошкільного віку:**

- «Підбери зачіску»
- «Знайди зайву річ»
- «Одягни сім'ю»
- «Що кому подарувати?»
- «Вивчи віршик»

Країна Чомусиків
(4-5 років)

Серія дидактичних online-ігор та вправ для дітей старшого дошкільного віку:

- ✚ «Такі різні імена»
- ✚ «Погляд у минуле»
- ✚ «Професії»
- ✚ «Розв'яжи задачу»
- ✚ «Вивчи віршик»
- ✚ «Корисні підказки» (мультфільм)

Додатки

КОНСПЕКТИ ЗАНЯТЬ

ТАКІ СХОЖІ І ТАКІ РІЗНІ

Середня група

Мета: Вчити дівчаток і хлопчиків адекватно реагувати на завдання. Закріплювати вміння дітей відповідати на запитання. Підтримувати бажання бути привітним і приємним у спілкуванні з однолітками. Розширювати і закріплювати знання дітей про професії. Розвивати пам'ять, увагу, орієнтування в просторі. Виховувати колективізм, інтерес до навколишнього середовища.

Метеріали: лист, картинки із зображенням людей, дівчинки, хлопчика, одягу, м'яч, різнокольорові бантики.

Хід заняття

Сюрпризний момент.

- Діти нам прислали лист. Давайте я зачитаю його.

- Привіт діти, пишуть вам діти з Країни Відмінностей, нам все тут понаплутували чужаки і тепер ми не знаємо чим ми відрізняємося. Допоможіть нам. Для цього ми висилаємо вам схему, яку потрібно заповнити малюнками і ми дізнаємось про відмінності.

- Як ви знаєте, нашу планету Земля населяють люди (на дошку виставити малюнок людей). Вони можуть бути різними за зовнішністю, за віком, за місцем проживання. А ми їх поділимо сьогодні на дівчаток і хлопчиків. (на дошку викладаються малюнки із зображенням дівчинки і хлопчика).

Загадка «Всі хочуть, як народиться дитина, щоб «Я» було красиве і дзвінке. Бо носить все життя мене Людина» (ім'я).

Як ми назвемо дівчинку? Як ми назвемо хлопчика? А які імена дівчат ви ще знаєте?

Сьогодні ми будемо говорити з вами про відмінності, які є між хлопчиками і дівчатами. Отже ми знайшли першу відмінність між хлопчиком і дівчинкою – це ім'я. Ім'я - це слово, з яким людина не розлучається ніколи, яке до неї приходиться

першим. Воно має бути дзвінким і красивим. А як ви думаєте, де народилася дитина? -в лікарні.

Гра «Хто де народився?»

Риба – у воді; мишеня – в норі; пташеня – в дуплі; цуценя – в будці;

Дівчинка – в лікарні; курча – під куркою; Максим – в лікарні.

Гра «Що зайве? з м'ячиком- плаття, спідничка, штани.

Отже, діти що ми можемо сказати з цієї гри – чим відрізняються хлопчики від дівчаток?*(на дошку викладаються малюнки із зображенням одягу для дівчат і хлопчиків).*

-А чи можуть носити дівчата штанці?

-А хлопчики можуть носити спіднички?

Кольори

-А які кольори переважають у дівочому вбранні?

-А які у хлопчачому?

Ми з вами знайшли наступну відмінність – це забарвлення одягу.

Фізкультхвилинка

Раз, два, три, чотири, п'ять,

Будем у футбол ми грати.

А дівчата гарні

Люблять грати на баяні.

Ми пограли, повертілись,

І вже трохи притомились,

Політали і присіли

Відпочити захотіли.

Гра «Ким був?»

риба – ікринкою; курча – яйцем; корова – телям; кішка – кошеням, дуб – жолудем; дідусь – чоловіком; бабуся – жінкою.

Гра «Хто швидше зав'яже бантики?»

-А чому хлопчики не змогли зав'язати бантики?

Отже, чим відрізняються хлопчики від дівчаток?

Гра «Чия професія?» Кожній дитині дається початок речення, а вона повинна його закінчити (*літаком керує - ...; їжу готує - ...*).

Я зрозуміла, що ви знаєте, що професії залежать від статі, хоча і жінки можуть виконувати чоловічу роботу і навпаки. (*діти знаходять малюнки професій і прикріплюють на дошку, а також предмети відповідно до професії.*)

-А чи може бути пілотом жінка?

-Чи може бути кухарем чоловік?

Професії залежать від статі – тому такі професії, як виховання дітей, приготування їжі чи пошиття одягу – обирають частіше жінки.

Підсумок заняття:

- Що ми сьогодні знаходили на занятті?
- Чим відрізняються дівчата від хлопчиків?
- Якими повинні бути хлопчики, а якими дівчата?

МАНДРУЄМО МІСТОМ ХЛОПЧИКІВ І ДІВЧАТОК

Старша група

Мета: збагачувати уявлення дітей про те, що люди бувають чоловічої та жіночої статі (хлопчики і дівчатка); сприяти першим проявам статевого усвідомлення на підставі таких ознак, як: одяг, зачіска, ім'я; формувати уявлення дітей про правила співжиття в дитячому колективі; уточнити знання малят про спільне та відмінне між дітьми групи; навчати дитину позитивно ставитися до людей протилежної статі; продовжувати вчити формувати відповіді на питання дорослого, вживати слова, що містять інформацію про статеvu належність, збагачувати словник спорідненими словами; підтримувати прагнення до творчості; розвивати вміння виявляти зацікавленість до сюжету подорожжі, увагу, кмітливість; виховувати взаєморозуміння між хлопчиками і дівчатками, повагу, доброзичливість, симпатію одне до одного.

Матеріал: іграшкові хлопчики і дівчатка; зелена галявина з квітами; іграшки для хлопчиків і дівчаток; музика для гри зі звуком трамваю; вірші, сюжетні картинки; зображення тіней хлопчиків і дівчаток; геометричні фігури (круг, квадрат,

трикутник).

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь.

Сонечко встало,

Іде новий день.

Дорогі наші гості

Усім: «Добрий день!»

Діти, хто з вас любить подорожувати? А куди б ви хотіли вирушити у подорож? А на чому можна подорожувати? Як ви багато знаєте про подорожі! А я пропоную вам вирушити у місто хлопчиків і дівчаток. Який вид транспорту ми навчилися робити нещодавно? Давайте і зараз спробуємо зробити трамвай. Молодці, веселий вийшов трамвайчик, вирушаймо в дорогу. *Чути плач. Заходить засмучена дівчинка.* Хто це? (дівчинка).

Вихователь: Як тебе звати, дівчинко?

Марійка: Мене звати Марійка.

Вихователь: Чого вона плаче, як вигадаете? Марійко, чого ти плачеш?

Марійка: Я заблукала...

Вихователь: Давайте візьмемо її із собою, може вона заспокоїться і знайдемо звідки вона.... Поїдеш з нами у подорож? **Марійка погоджується.**

(Діти стають одне за одним, беруть дитину, яка стоїть попереду, за лікті й під музику рушають по колу.)

Діти зупиняються біля іграшкових хлопчиків.

Вихователь: А ось і перша зупинка «Спортивна»! Погляньте, діти, хто це на вас чекає? (Ляльки-хлопчики, картинки із зображенням хлопчиків під час занять спортом.) Це хлопчики чи дівчатка? Так, це хлопчики. А як ви здогадались, що це хлопчики? (Міркування дітей.) А якими бувають хлопчики? А у нас є хлопчики в групі? А про кого з наших хлопчиків цей віршик?

Хлопчик цей — спортсмен чудовий,

Завжди сильний і бадьорий.

Вміло він м'яча ганяє,

Швидко бігає, стрибає. "

Вийде він на стадіон —

Кажуть: «Справжній чемпіон!»

Хлопчики, а ви сильні? Як це ви можете доказати? (Імітація рухів.)

А давайте пограємо з вами в невеличку гру, я буду вам називати слова, які характеризують хлопчика, а ви говоріть слово, яке зайве. Добре?

Друг, помічник, донька.

Захисник, красуня, юнак

Козак, господиня, малюк

Школяр, товариш, помічниця

Вихователь: Діти, а як ви думаєте, ця зупинка - Марійки?

Що ж, тоді вирушаємо далі, давайте попросаємось із хлопчиками. Що потрібно сказати, коли прощаються? «До побачення, хлоп'ятка!» (Можна і потрібно прийняти і інші варіанти прощання: *пока, бувайте, помахати рукою*) Займайте свої місця у трамваї. (Діти обходять по колу.)

Пріжджають повз тролейбусну зупинку, на якій сидять жінки.

Вихователь: А ось і наступна зупинка — «**Бантикова**». Цікаво, чому вона так називається? (Міркування дітей)

Діти зупиняються біля іграшкових ляльок, прикрашених бантиками.

- Кого ви тут бачите? А ці ляльки — дівчатка чи хлопчики? Чому ви вирішили, що це дівчатка? (Міркування дітей) А якими бувають дівчатка? Кароока Надійка, це Надійка з ... Чорноброва Оля, це Оля з ... Довгокоса Настя, це Настя з ... тощо. А про кого з наших дівчаток цей віршик

Дівчинка ця рано встала,

Своє ліжечко прибрала,

Сонцю ясному всміхнулась,

Вмилася і одягнулась.

Причесала чепурушка

Свої кучері за вушка,

І охайна, і чистенька

Вийшла у садок раненько.

А хто любить гратися з ляльками?

Вихователь: Діти, а як ви думаєте, а ця зупинка - Марійки? **Діти:** Так.

Марійка – засумувала.

Вихователь: Чому ти сумна?

Марійка: З вами так весело і цікаво, не хочу з вами прощатись, можна я ще поподорожую із вами?

Вихователь: Діти, візьмемо Марійку з собою? Давайте попрощаємось із дівчатками на зупинці «**Бантиковій**», скажіть: «До побачення, дівчатка!» (А як ще люблять прощатися дівчатка? - повітряний поцілунок). *Їдуть далі.*

Вихователь: А ось і ще одна зупинка «**Ігрова**» - улюблена зупинка хлопчиків і дівчат. Але тут нікого, крім нас, немає. А де ж дівчатка і хлоп'ятка? (Міркування дітей.)

Фото 1. Розвивальна гра «Відгадай, чия тінь»

Що ж зробити, щоб на цій галявині з'явилися хлоп'ятка і дівчатка? (Міркування дітей.) Мабуть, це ви і є хлопчики і дівчатка, так? Але я бачу тут ще якісь тіні, давайте разом подивимось та визначимо, де чії тіні.

Розвивальна гра «**Відгадай, чия тінь**» (фото 1).

Давайте відпочиньмо на цій галявинці. Марійка сідає разом з дітками.

А ви дружите між собою — хлопчики і дівчатка? Граєтесь разом?

- А ось послухайте, що трапилось з дітьми в одному дитячому садку.

Читання вірша «В дитсадку».

*В дитсадку гуляли діти:
Владик, Діма, Гра, Віта.
Всі дружили і сміялись,
Раптом всі засперечались:
Хтось машинку заховав,
А хтось ляльку поламав.
Ви порадьте їм, малята,
Як же розібратись?
Як дівчаткам і хлоп'ятам
Разом треба гратись?*

Діти дають поради щодо спільної гри за картинками. Ви добре знаєте, як необхідно правильно ставитися одне до одного.

Марійка дістає дзеркало і дивиться на свою зовнішність.

Потім пропонує усім роздивитися себе і дістає для усіх дзеркала. Дітки роздивляються. Вихователь підводить їх до висновку, що хлопчики і дівчатка схожі між собою але відрізняються один від одного.

*— Одна у нас є голова.
І вуха — два, і ока два,
Лоб один, і дві щоки,
І дві ноги, і дві руки.*

Дидактична гра «Навпаки»

- У дівчат волосся довге, а у хлопчиків ...
- Дівчата носять сережки, а хлопчики ...
- Хлопчики носять шорти, а дівчатка ...
- Дівчатка носять бантики, а хлопчики...
- Хлопчики витривалі, а дівчатка...
- Дівчатка ніжні, а хлопчики...

- Хлопчики люблять гратися машинками, а дівчата ...

Карлсон. Що це я чую? Як це тільки дівчатка граються ляльками? Я теж люблю гратися дівчачими іграшками. Покидають дітки свої іграшки, а я позбираю і граюся ними. Ось подивіться, цілий мішок назбирав!

Вихователь. Дітки, хто це такий? ... Карлсон хлопчик чи дівчинка? ...

Карлсон. Я граюся ляльками, машинками, лопатками, відерцями, кубиками (дістає з мішка іграшки і викидає їх по черзі, називаючи).

Марійка: Карлсоне, що ж ти накоїв? Такий безлад тут вчинив! Зовсім неохайний Карлсон, забруднив геть усю галявину!

Карлсон. (чухає потилицю) І що ж тепер мені робити з цим безладом?

Вихователь: Ми, звичайно, можемо допомогти. Дітки, давайте разом розсортуємо іграшки по корзинках. Ми будемо підбирати іграшки для дівчаток і для хлопчиків. *(під музику)*

Діти під музику обирають іграшки: дівчатка — іграшки для дівчат, хлопчики — для хлопчиків.

Карлсон. Які ви молодці, дітки! Дякую вам за допомогу! Мені вже час вирушати підкріпитися варенням. Я полетів! Бувайте!

Марійка. Як мені з вами весело! І ви такі дружні! А у мене друзів немає!

Вихователь: Ми тобі можемо допомогти! Дітки, давайте для Марійки зробимо друзів із геометричних фігур – хлопчиків і дівчаток, а для того, щоб наші пальчики працювали краще ми ї розімнемо.

Пальчикова вправа «Дружні пальчики»

*Хлопчики й дівчатка вміють дружно жити,
їх маленькі пальчики люблять теж дружити.*

Один, два, три, чотири, п'ять —

Вишли пальчики гулять,

Один, два, три, чотири, п'ять —

Вже в будиночку сидять.

Конструювання. *З геометричних фігур скласти хлопчика і дівчинку.*

Підсумок заняття:

Марійка: дякую діти, що допомогли мені, але мені час прощатися з вами і повертатись на Бантикову зупинку, з вами дуже було весело. До побачення!

Вихователь: Ось і завершилась наша подорож до міста Хлопчиків і Дівчаток. А що вам сподобалось і запам'яталось найбільше? (Обговорення) Що ми сьогодні зробили? А чи хороша це справа? А чому ви так гадаєте? Повертаємось у наше рідне місто, де ми живемо? Як воно називається?

КРИХІТНО, МОЯ МАЛЕНЬКА

Середня група

Програмовий зміст: виховувати турботливе ставлення до немовлят та вчити поводитися з ними; закріпити знання дітей про будову тіла; формувати вміння спокійно, природно, культурно ставитися до оголеності; розвивати здатність дівчаток бути лагідними, дбайливими, чутливими; прищеплювати хлопчикам почуття властиві чоловікові, — опори сім'ї, потребу робити добро ближнім, надавати допомогу; поповнити словник пестливими словами.

Матеріал: лялька-немовля. колиска, ванночка, пелюшки, чепчик, мило, мильниця, кухоль, рушник, ліжечко, вірш «Здрастуй, хлопчику маленький!» М.Познанська, м'яч.

Хід заняття

До групи заходить вихователь з іграшковою коляскою, в якій лежить лялька-немовля. За вихователем ідуть діти.

— Гарно ми сьогодні погуляли з Оксаночкою. Діти, подивіться, як багато в нас гостей! Давайте з ними привітаємося.

З колиски лунає плач.

— Хто-хто з колиски озивається? А хто ж? Моя манюсенька, моя зозуленька, моє сонечко, моя квіточка, моя донечка Оксаночка. Вона добре погуляла, і вже час її укладати спати. А що треба зробити перед сном, щоб дитина добре спала?

— Треба викупати.

— Так, треба викупати. Ось тут усе для купання. Подивіться, діти, і скажіть,

що я приготувала для купання Оксаночки?

— Мило, воду, пелюшечку, рушник, кухоль з водою.

— Маринко, бери обережненько нашу Оксаночку, клади її на ліжечко — будемо готувати нашу дитинку до купання. А ти, Сашко, поспробуй, чи не гаряча вода.

— То, яка вода? Тепла? Приємна? Тихенько, щоб Окночка не злякалася, кладемо її у ванночку. Оленко, поливай ручкою водичку на Оксаночку. А зараз ми будемо мити нашу ягідку, нашу маленьку. Що я намілюю? (Голівку) А зараз? (Руки).

— Ходи, Іро, помий Оксаночці животик, спинку. Що миє Іра? (Спинку, житик). Що залишилося помити? (Ніжки). Ходи, Галю, помий ніжки. От і скупали ми Оксаночку. А зараз обіллємо її чистою водичкою. Допоможи мені, Денисе, а ти, Сашко, приготуй рушник. Давай, Сашко, накривай рушником нашу крихітку.

Діти разом з вихователем промовляють потішку "Ототушки".

— Давайте сповиємо нашу крихітку. Спочатку беремо підгузник. Що це? (Підгузник). Потім тоненьку пелюшечку. Чим сповиваємо? (Пелюшкою). І зверху — велика пелюшка. Чим іще сповиваємо? (Великою пелюшкою). А що на голівку вдягнемо? А навіщо?

От уже й позіхає, пхінькає наша красунечка. Хоче спати моя зірочка, ясочка моя, ластівочка. Чуєте, що то під вікнами шарудить? Ледве чути (пауза). Тож сон.

Разом із дітьми промовляється потішка "Прийди, сонку, в колисоньку".

— Давайте заспіваємо Оксаночці колискову. (Співають «Крихітка моя маленька»). Заснула наша Оксаночка. А ми тихо-тихо вийдемо. Хай спить.

До групи заходить жінка (знайома виховательки) з іграшковою коляскою, в якій лежать ляльки-немовлята і просить доглянути її діток, поки вона буде у кабінеті у завідуючої.

-Добрый ранок, Олено Володимирівно. Я перепрошую, але мені потрібна допомога. Чи не могли ви трішки доглянути за моїми дітками поки я буду у завідуючої? Вони іще маленькі і сплять, я швидко. Але якщо щось буде необхідно у

колясці є необхідні речі.

- *Добрий ранок, Світлано Василівно, так добре. Дітки, а ви мені допоможете приглянути за дітьми?*

Бесіда – вправа «Розкажи про...»

Вихователь: - *Діти, як ви гадаєте, хто у колясочках?*

Вихователь бере спочатку одну ляльку – хлопчика.

- *Діти як ви гадаєте, кого я узяла на руки? (Хлопчика). А як ви здогадались? А дівчата можуть носити одяг синього, голубого кольору? Ой, який гарнесенький, кароокий. Діти як ви розумієте, який це хлопчик кароокий? (Хлопчик із карими очима).*

Вихователь дає немовлятку хлопчику, щоб той поколихав його (фото 2). І бере іншу дитину (дівчинку)

- *Ой, а тут хто у нас? А як ви здогадались, що це дівчинка? А яка ж вона круглолиця, це яка? А ще із блакитними очима, це яка дівчинка? А яка ж вона довгокоса, це яка?*

Фото 2. Бесіда – вправа «Розкажи про...»

Вихователь: - *Діток двоє, вони однакового віку, але різні за статтю. Як таких дітей називають? (Двійнята)*

- *На Землі сталося диво — народилася дитина. Якою вона буде – розумною*

чи не дуже, доброю чи злою – важко відповісти. Але одне вже можна сказати з упевненістю: вона носитиме те ім'я, яке їй дадуть батьки. Ім'я - це слово, яке першим приходить до людини і залишається з нею все її життя. Воно має бути дзвінким і гарним.

- Поки діти тихенько себе поводять, давайте трішки із вами пограємо. А як ви думаєте, як звати наших діток? Давайте по черзі ви назвете мені імена, які відносяться до імен дівочих і хлоп'ячих.

Гра «Підбери ім'я» з м'ячем

Діти стають у коло, а вихователь у центрі, кидає по черзі кожній дитині м'яч, а діти повинні назвати імена для дівчинки і для хлопчика. Коли всі діти назвали потрібні імена, вихователь звертає увагу дітей на коляски, де є підписи з іменами.

- *Дівчинку звати Іра, а хлопчика Андрій. А як лагідно ми можемо назвати ім'я Іра? Як лагідно буде звучати ім'я Андрій?*

Бесіда

- Молодці, гарно впорались із завданням, а наші немовлята теж скоро підуть у садочок, їх мама якраз говорить із завідуючою про вступ до дитячого садочка.

Вихователь: - *А як потрібно поводити себе у садочку ви знаєте? А ви дружите між собою — хлопчики і дівчатка? Граєтесь разом?*

- *А ось послушайте, що трапилось з дітьми в одному дитячому садку.*

Читання вірша «В дитсадку» (М. Познанська). Бесіда за змістом віршика
Ви добре знаєте, як необхідно правильно ставитися одне до одного.

Фізкультхвилинка

Пальчикова гімнастика «Гості»

Дидактична гра «Навпаки»

— Хлопчики носять шорти, а дівчатка — ...

— Дівчатка носять бантики, а хлопчики...

— Дівчатка тендітні, а хлопчики...

— Хлопчики мужні, а дівчата...

— Хлопчики люблять гратися машинками, а дівчата ...

Гра «Підбери іграшки»

Діти-немовлята потроху починають плакати, і вихователь пропонує разом із дітьми подивитися до них. Дає дітям пляшечки із молоком і вони заспокоюються.

Вихователь: - *Діти, я знаю, що всі ви любите гратися і наші малята теж. Я ось бачу тут є коробка із речами для наших діток, а от які для кого давайте ви визначите.*

- *А ще, напевно, вони хочуть, щоб їх переодягнули?*

Гра «Підбери одяг»

Вихователь із коляски з низу дістає речі для діток.

-*Так, а які речі для кого? Давайте разом будемо розбирати і визначати.*

Діти відбирають речі для хлопчика і речі для дівчинки

- *Так добре ми знайшли у що будемо переодягати Іринку та Андрійка, а інші речі потрібно гарно скласти, ви мені допоможете?*

Гра «Склади охайно одяг» (фото 3)

Діти за допомогою спеціального пристосування складають одяг.

Приходить мама двійнят, дякує за допомогу і каже що вже сама їх переодягне. Прощається і забирає дітей.

Підсумок заняття: Хто залишив нам доглянути дітей? Як називаються дітки, коли їх двоє і різної статі? Що ми сьогодні зробили? Як ви гадаєте, що думає тепер про вас мама двійнят? А чому ви так гадаєте? Прощаються із гостями.

Фото 3. Гра «Склади охайно одяг»

ВЗАЄМОДІЯ З БАТЬКАМИ

Теоретично-практичний семінар «Роль тата у вихованні дитини»

Про важливість присутності тата у житті донечки

Питанню про важливість батьківського виховання дівчинки, на жаль, не приділяється належної уваги в суспільстві, адже традиційно пріоритетним вважається материнське виховання дочки.

І це справді так, однак є ті важливі моменти виховання дівчинки, відповідальність яких належить батьку, і мама, як би вона не намагалася, не зможе в них замінити тата.

Справа в тому, що саме відносини з батьком впливають на формування дочки як майбутньої жінки, на її стосунки з чоловіками і вибір супутника життя. Всі перераховані фактори є доленосними в житті жінки.

Дівчинка, яка відчуває в дитинстві брак батьківської уваги і любові, виростає з почуттям своєї беззахисності, зі страхом перед величезним світом і непередбачуваністю життя. Їй все дається великою особистою працею, тому що вона не вміє просити допомоги, не чекає підтримки і сподівається тільки на себе. Успіх в житті стає нелегкою справою. Особисте життя теж складається не просто.

Настороженість і недовіра до чоловіків часто призводять жінку до контролю над чоловіком, його придушення, звалювання на себе чоловічих обов'язків. Це особливо часто зустрічається в тому разі, коли дівчинка виховувалася лише мамою, яка «тягла на собі всі життєві труднощі» або коли батько в родині хоч і був, але матері весь час доводилося самій «орати» у стосунках з ним.

Буває, що жінка нав'язливо шукає уваги протилежної статі, доступна і не розбірлива в зв'язках, легко вступає в стосунки з чоловіками, які проявляють до неї увагу. Вона шукає любові та горнеться до всіх, хто скаже їй комплімент чи ласкаве слово.

Або своєю поведінкою жінка весь час хоче довести, яка вона гарна і тому гідна любові. І все її життя перетворюється на суцільне прагнення «догодити йому» в очікуванні уваги і любові у відповідь. Одні жінки терзають чоловіка постійним

запитанням: ти мене любиш? Або: скажи, що ти мене любиш! Інші – тихо страждають і крадькома плачуть від розчарування.

Буває і так, що жінка боїться стосунків з чоловіком, не вміє їх вибудовувати, уникає спілкування з протилежною статтю. Вона «вдаряється» в кар'єру, іноді й зовсім відмовляється від особистого життя і створення сім'ї. Навіщо їй чоловік, виправдовується жінка, вона сильна і сама все може досягти. Перекосів в житті жінки, що виросла без батьківської любові та уваги, може бути дуже багато. Скільки життів, стільки й унікального досвіду.

Багато жінок, прочитавши цю статтю, скажуть: ну і що тепер робити? Дитинство вже пройшло, життя склалося не так, як хотілося, нічого не виправиш. Насправді це не зовсім так.

Перше, потрібно – відкинути жаль до себе і жаль з приводу невдалого особистого життя. Адже з якихось причин пройдені уроки життя були необхідні.

Друге – важливо подякувати минулому за безцінний досвід, пробачити батькові (зрештою, він виконав своє головне призначення – ви з'явилися на світ), відпустити всі образи, з любов'ю подивитися на свою внутрішню дитину, зрозуміти, подорослішати і приступити до роботи над собою.

Поступово почнуть відбуватися зміни в житті. Дуже ймовірно, що покращиться і здоров'я. Адже не секрет, що однією з найбільш частих причин жіночих хвороб є накопичена образа на чоловіків, в основі якої лежать проблемні стосунки з батьком.

Сучасні умови надають батькам ширший спектр, прояви батьківської любові. Чоловік може бути не тільки "здобувачем", але і він може транслювати дитині свою любов безпосередньо, спілкуючись з ним вже в зародковому стані. Таким чином починає формуватися новий тип прояву батьківської любові, при якому батько емоційно бере участь у вагітності, родах, годуванні, відході і вихованні дитини. Особливо посилюється його значення в певні періоди розвитку. Якщо постійна присутність образу матері особливо важливо на оральній стадії розвитку, то виховання батька починає грати величезну роль з трьох років у визначенні дитини своїх меж, виділенні себе з навколишнього середовища, в 5,6 років і, в підлітковий період батько вже безпосередньо бере участь у формуванні

порожнисто-ролевої поведінки. Крім того, в латентний період психологи настійно рекомендують батькам займатися з дітьми спільною конкретною діяльністю, оскільки, саме вона формує модель захисника, розвиває раціональне мислення, зумовлює ціннісні орієнтації. Не менш значну вплив батька в кризові періоди і для дівчаток. В період дитинства слід формувати адекватні відносини до своєї ролі. Це можливо, коли мати — "тепла", грає роль хранительки домівки, а батько твердий, не жорстокий, але строгий, в результаті у дитини закріплюється відчуття, що мир не небезпечний і формується оптимістична спрямованість особи. У силі батька дитина черпає свою силу, що стає основою упевненої і успішної поведінки. У разі невдач, такі діти йдуть по допомогу і підказку до батька, для аналізу ситуації, а до матері, за емоційною підтримкою. Не дивлячись на сучасний зсув батьківських ролей, головний, щоб у дитини була задоволена потреба в підтримці і керівництві. За даними психологічних досліджень доктора Дж. Добсона спілкування батька з дорослішаючими дітьми за тиждень в кращому разі не перевищує двадцяти хвилин. Позбувшись постійного спілкування з батьком підліток втрачає частку упевненості в тому, що його люблять, захищають і розуміють. Це в свою чергу деформує розвиток особи, дає крен в розвитку образу "Я" у бік фемінізації хлопчиків і маськулізації у дівчаток.

Американський психолог, автор теорії соціального навчання, А. Бандура виявив, що агресивна поведінка розвивається у тих дітей, які знаходяться в умовах навчання на прикладах поведінки дорослих. Зокрема батьки надагресивних підлітків служать їм зразком такої поведінки, заохочуючи дітей зовні удома до проявів агресії. В ході дослідження маленьких дітей, коли їм показували фільми із заохоченням вербальної агресії, учений виявив, що в цьому випадку діти схильні повторювати побачене. На підставі цих даних зроблений висновок, що гнів як прояв загального збудження, сприяючого агресії, виявлятиметься лише тоді, коли в даних ситуаційних умовах приймаються зразки гнівних реакцій.

Моделі порушення стилів батьківського виховання достатньо висвітлені в популярній психології (гіперопіка, потурання і ін.). Але при неадекватних взаєминах мати — батько - дитина формуються патологічні моделі поведінки. У

таких сім'ях батьки звичайно пред'являють нереальні вимоги до дружин, намагаються створити коаліцію з дітьми проти матері, змагаються з синами в боротьбі за увагу дружини, тим самим підриваючи упевненість хлопчиків в собі, одержимі ідеями величі, вони одночасно невдахи, що повністю підкоряються дружинам. У патологічних сім'ях обидва батько можуть використовувати одні прийоми деструктивної дії:

"Подвійний затиск" - це коли дитина не може дістати схвалення, щоб він не робив;

"Містифікація", члени сім'ї вводять один одного в оману щодо своїх і чужих мотивів. Мати говорить що заважає їй грою дитині: "Ти вже втомився і хочеш йти спати";

Відносяться до дітей критично, роблять надмірну кількість зауважень, говорять підвищеним тоном, проявляють відкриту ворожість. Батьківська любов є важливою складовою частиною виховання дітей, їй належить значна роль в розвитку дитини незалежно від підлоги і віку. З часом вона стає більш емоційно насиченою. У віці 36-58 років відчуття батьківської любові характеризується ширшою гаммою емоційних і поведінкових проявів позитивної спрямованості. Любов батька учить дитину. А.С. Макаренко так описує батьківську турботу "треба щепити корисні звички з самого дитинства: мити руки, спати в певний годинник, їсти в певний час."

Ці навички повинні стати автоматичними. У ранньому віці необхідно дати міцні етичні установки поведінки: відношення до дорослих, батьків, бабусі, няні - завжди доброзичливе і ніжне, до тварин - деяке заступництво, опіка, жалість, якщо вони страждають, вміння поділитися цукеркою, іграшкою і, нарешті - поняття дисципліни. Дитина в молодшому віці повинна беззаперечно слухатися батьків, оскільки якщо він не слухняний, то абсолютно втратить слухняність в пізньому віці. У вимогах до дітей батьки повинні навчитися безапеляційному авторитетному тону, без зайвих розмов. Необхідно виробити звичку виконувати розпорядження вихователів. Це не тільки робить виховання легенею, але і зберігає нерви дитини, зменшує всякий ризик безглузвих вчинків. Попереджає капризи і

зберігає масу дитячої енергії, яка в іншому випадку витрачається на упертість, капризи, свавілля і інше. Весь тон батьківських розпоряджень повинен бути абсолютно спокійним, діловим, серйозним, без тіні крику і роздратування. Але тут не повинно бути і ноток прохання і робити, оскільки робите на своїй роботі, коли ви робите розпорядження своєму підлеглому.

Я вірю, що кожен батько, який дочитав цю статтю до кінця, любить свою дочку. Основа батьківського виховання - це батьківська твердість, однак чоловікам важко емоційно висловлювати свої почуття, адже відкрита емоційність більше властива жінкам і дітям.

Тому на закінчення, я хочу дещо узагальнити сказане і дати рекомендації батькам:

1. Пам'ятайте, дочка потребує батьківської любові не менше, ніж материнської. Від вашого батьківського прикладу залежить, як будуть складатися її дорослі стосунки з чоловіками, кого вона вибере собі за чоловіка і, отже, як, в зв'язку з цим, складеться її особисте життя.

2. Ставтеся з любов'ю до матері вашої дочки. Дочка повинна бачити приклад любові та поваги між чоловіком і жінкою в особі її батьків. Так закладається правильна базова модель майбутніх стосунків вашої дочки з чоловіками.

3. Проявляйте довіру до дочки, розмовляйте з нею про її проблеми, проявляйте турботу, будьте поруч у відповідальні моменти її життя, вмійте відходити в бік, поважайте її вибір.

4. Проявляйте теплоту в стосунках з дочкою, обіймайте, говоріть компліменти, захоплюйтеся нею, даруйте подарунки, будьте щирим.

5. Уникайте зайвої опіки своєї дочки. При надлишку батьківської любові у дівчинки може сформуватися сильна емоційна залежність від батька, що завдає не меншої шкоди, ніж недолік батьківської любові.

6. Проявляйте розуміння і щирий інтерес до життя дочки, проводьте час разом (відвідайте театр, виставки і концерти, влаштовуйте свята; слухайте музику, вона любить; цікавтеся тим, чим вона захоплюється; надихайте її на розвиток і розвивайтеся самі).

7. Будьте суворим, коли необхідно, але обов'язково – мудрим і справедливим. Карайте з любов'ю, без гніву, пояснюючи свої дії. Піднімати руку на дочку не дозволяйте собі ніколи!

8. Поважайте особистість донечки, навіть якщо вона ще дуже мала.

9. Будьте позитивним, розвивайте почуття гумору.

10. У всьому будьте гідним чоловічим прикладом! Заохочуйте жіночність в дочці. Пам'ятайте, ви найважливіший чоловік в житті маленької зростаючої жінки – вашої дочки. Вона дивиться на вас пильним поглядом і приймає життєві рішення вже в ранньому віці. Не пропустіть дитинство своєї дочки!

Батьківський лекторій «Статевoadекватне виховання»

«Великі зміни починаються з маленьких кроків, а всі ми починаємось з дитинства»

Ряд психологів (вітчизняних та зарубіжних) вважають, що потрібно враховувати під час виховання сучасні фактори. Наприклад, З. Фрейд доводив думку, що для чоловіків мають бути характерними активність, рішучість, прагнення до змагання та досягнення своєї мети. А жінкам можуть бути властиві пасивність, нерішучість, залежність, а також значно більша, ніж у протилежної статі, емоційність і соціальна врівноваженість. Але нині ці моделі явно застаріли, особливо стосовно дівчаток: якщо їх виховувати в старих - «фрейдівських» нормах жіночності, вони виявляться пасивними, залежними.

Педагоги стверджують, що в наш час багато в чому діє принцип «безстатєвого виховання». Це призводить до того, що чоловіки часом не здатні всю відповідальність за родину брати на себе, а жінки демонструють інколи не характерну для них чоловічу діловитість, навіть грубість і часто не вміють (або не хочуть) створювати і підтримувати теплий емоційний настрій в сім'ї. Окрім того, дитячі садки розраховані, в основному, або на «середню» стать, або на дівчаток. Мало чоловічого начала і вдома (більшість часу з дитиною, як правило, проводить мама або бабуся, до того ж дуже багато неповних сімей), у громадських

педагогічних організаціях колектив представлений переважною більшістю жінок, які виховують, орієнтуючись на своє жіноче начало.

Сексологи і валеологи вважають, що в дошкільному віці має переважати не сексуальне виховання, а статево-рольове.

Суть його — в оволодінні культурою в сфері взаєностосунків статей, у формуванні визначеної моделі поведінки і правильному розумінні ролі чоловіка і ролі жінки в суспільстві.

Фізіологи звертають увагу на такі моменти. Анатомо-фізіологічні відмінності між хлопчиками і дівчатками виявляються уже в ембріональному періоді, коли формуються як особливості статі, так і особливості мозку. У дівчаток при народженні, як правило, менша маса тіла, зріст, серце та легені, питома вага мускулатури. Уже через 4 тижні дівчатка починають випереджувати хлопчиків у розвитку. Вони швидше починають ходити і говорити. У них краще розвинена тактильна чутливість, чутливість до запахів. З іншого боку, хлопчиків, навіть найменших, частіше сварять, рідше беруть на руки. Стосовно них мова дорослого містить переважно прямі вказівки (відійди, принеси, дай, зроби, припини тощо), в той час як в розмовах із дівчатками використовуються емоційні звертання. Ігри дівчаток спираються на «ближній зір»: водій граються в обмеженому просторі, їм достатньо маленького куточка. Ігри хлопчиків частіше

базуються на «дальньому зорі»: вони бігають одне за одним, кидають предмети тощо. Хлопчикам потрібно більше простору: якщо його мало в горизонтальній площині, вони освоюють вертикальну.

Дівчатка та хлопчики по-різному дивляться і бачать, слухають і чують, говорять і мовчать, відчувають і

переживають, тобто діти кожної статі мають свої, характерні психофізіологічні особливості.

Дівчатка

Дівчатка не тільки народжуються більш зрілими, а і краще фіксують події. Як правило, вони краще адаптуються до нових умов (у тому числі до навчального закладу). У дівчаток більш деталізоване сприйняття, кращі, ніж у хлопчиків, вербальні здібності.

Упорядкованість та послідовність також дівчаткам притаманні більше, ніж хлопчикам. Процес виконання роботи дає дівчаткам більше задоволення, ніж результат.

Дівчатка емоційніші за хлопчиків. Для підтримки працездатності дівчинці необхідні достатній відпочинок, нормальний нічний сон та прогулянки на свіжому повітрі. Втома у дівчаток може призводити до погіршення настрою, зниження ваги, що робить їх менш захищеними від травм.

Дії та вчинки дівчинки великою мірою зумовлені темпераментом. Багато дівчаток зовні покірливі та слухняні, проте ці видимі риси не завжди відповідають їх внутрішньому світові. Дівчатка, на відміну від хлопчиків, більш соціально відповідальні, їм більше притаманні схильність до порядку, гарні манери, терпіння, наполегливість.

Дівчатка романтичніші і сентиментальніші за хлопчиків: душевні травми, пов'язані з почуттями, вони сприймають болісніше і можуть пам'ятати їх довгі роки.

Дівчатка наслідують мам («Буду доброю, як мама»; «Я і мама — господарочки»). Для дівчинки мама — завжди зразок материнства, любові, самовідданості, на який вона буде рівнятися все життя.

Хлопчики

Хлопчики вирізняються надзвичайною руховою активністю, вони прагнуть змінити середовище навколо себе чи його деталі (розбирають іграшки, надають перевагу рухливим іграм тощо), а також змінити і самого себе. Тому з хлопчиками важко та дискомфортно працюється в умовах обмеження способів їх дій. Про-

понуючи чи вимагаючи щось від хлопчини, варто чітко обґрунтувати свою настанову. Хлопчики важче за дівчаток адаптуються до нових умов і потребують від дорослих більше розуміння (зокрема, морального). Добре, коли батьки радіють успіхам сина, відзначають його позитивні досягнення, переймаються його проблемами.

Для хлопчиків є характерним глибоке зосередження на конкретних проблемах. Хлопчику важче перейти від одного виду діяльності до іншого: це зумовлює необхідність плавного, аргументованого дорослими, переходу, наприклад, від логічного мислення до образного.

Хлопчики болісно реагують на іронію, приниження і глузування з боку

старших — тому батькам краще уникати їх. Довгі нотації батьків хлопчика також не дадуть бажаного результату, навпаки, вони можуть викликати зворотну реакцію в поведінці дитини.

Деяка грубість хлопчика часто зумовлена невмінням малюка передати свій душевний стан. Вона здебільшого є показною і маскує справжні переживання, розгубленість тощо.

Звичайно, для повноцінного виховання дитини будь-якої статі визначальну роль відіграє обстановка в родині. Спостерігаючи стосунки батька і матері, дитина отримує уроки ввічливості або грубості, уваги чи нехтування, великодушності чи дріб'язковості.

Якщо хлопчик бачить, який його тато уважний та турботливий, ніжний та ввічливий з мамою, то він сприймає це як обов'язкові чоловічі якості. Хлопчики з раннього дитинства наслідують в першу чергу чоловіків. («Ми разом з татом»; «Допомагаю мамі та бабусі, як тато»; «Я сильний, все можу, як тато»). Сміливість, рішучість, готовність братися до будь-якої справи, наполегливість та інші важливі риси виробляються у хлопчиків поступово — у спільних прогулянках із батьками,

праці вдома і на дачі, пригод під час літнього відпочинку, слуханні, а потім і самостійному читанні книг.

Батько та мати повинні пам'ятати, що саме мікроклімат родини, основою якого є любов та взаємоповага, турбота та увага, так необхідний для дитини як приклад для наслідування, в результаті якого формують в їхньому синові чи дочці моральність, розуміння загальнолюдських цінностей і найкращі людські якості; формують особистість дитини.

Консультація «Невпевнені діти і як їх підтримати»

Діти справді різні: одні слухняні, інші капризні; одні розвиваються швидко, інші відстають; одні дружелюбні, інші, навпаки, сором'язливі. Навіть в одній сім'ї, де кілька дітей, сестри і брати начебто й зовні схожі, і живуть в однакових умовах, і виховуються однаково, а можуть бути зовсім різними.

Бувають ситуації, коли дитину необхідно просто підтримати, і будь-які слова у цей момент недоречні та неможливі. Для цього можна використовувати один дуже простий невербальний сигнал.

Одного разу ми із дітьми домовилися, що якщо я, залоскочу їм долоньку, це буде означати «Я тебе люблю». Якийсь час ми просто грали в таємні сигнали, а потім я зрозуміла, наскільки це весело. Були ще й інші таємні сигнали, але вони швидко забулися, а цей прижився.

Доньці три роки

Ми біжимо в дитячий садок. Дуже поспішаємо. Стоїмо на перехресті, чекаємо, коли загориться зелений. Шумно. Машини їдуть паралельно. Дуже хочеться спати. І мені, і дитині. Дитина сонна і невесела. Брови хмурить. Раптом я залоскотала доньці долоньку. Вона ніби вийшла з напівсонного стану, підняла на мене очі і посміхнулася. Ми один одного зрозуміли. У нас є таємниця, що зігриває раннього похмурого ранку.

Синові чотири

Зайшли до магазину, я щось не купила йому в магазині. Дитина на мене ображена: «Собі ти он скільки всього купила». Звичайно, молоко, яйця, сметану, макарони мама купує виключно собі. Насупився, не розмовляє. Але є правило, яке важливе і не обговорюється навіть під час сварки: дійшли до дороги - дай мамі руку. Руку простягаю я сама. Він знехотя береться за мою руку. Демонстративно відвертається від мене. Залоскотала його долоньку, син повертається до мене. Навколо повно перехожих і ніхто не здогадався, що ми тільки що нагадали один одному, що любимо один одного. У нас є своя таємниця.

Синові п'ять років

Взимку ми потрапили до лікарні. Лікар закінчив огляд і щось пише. Через температуру він, схоже, погано ловить реальність, куди і навіщо його привезли. Хочеться його підтримати, але потрібні слова не знаходяться, та й перед чужими якось ніяково. Але я взяла сина за руку, відтворила наш таємний сигнал. Він піднімає на мене очі і киває. Ми разом. Ми впораємося.

Також дуже корисним є правило 4 кроків:

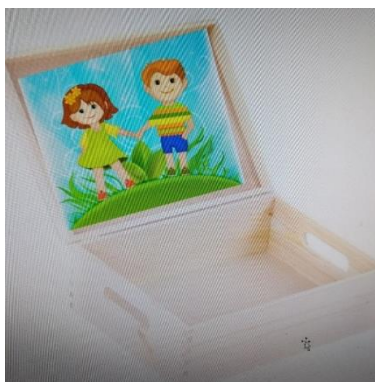
1. Спершу я показую як.
2. Далі ми робимо разом.
3. Ти робиш сам, я поруч.
4. В тебе виходить самостійно

Дитячий садок для дітей, які невпевнені у своїх силах - непросте випробування. Але цей досвід їм необхідний. Головне ж - постійно, кожну хвилину і секунду любіть своїх соромязливих, невпевнених малюків. Ваша любов, як ніщо інше, допоможе їм самоствердитися в житті.

ДИДАКТИЧНІ ІГРИ

*«Найкраще, що ми можемо зробити
для розвитку своїх дітей в ніжному віці
- не заважати їм грати»*

«Забавлянки від Іванка, цікавинки від Маринки» - являє собою скриньку (рисунки 1), в якій знаходяться дидактичні ігри: «Кубика кидай, розв'язку відшукай», «Виклади по віку: від найстаршого до намолодшого», «Ходилки від Іванка та Маринки», «Ми схожі – ми різні», «Добери ім'я на заданий звук», «Скажи чий це речі».

Рис. 1. Скринька «Забавлянки від Іванка, цікавинки від Маринки»

«Кубика кидай, розв'язку відшукай»

Мета: Розширювати обсяг короткочасної зорової пам'яті. Вчити порівнювати предмети за певними ознаками чи групами ознак, зосереджувати увагу. Формувати вміння аналізувати, активувати просторову уяву, спонукати до знаходження нетипових рішень, допомагати фокусуватися. Закріпити ввічливі слова. Розвивати уважність, кмітливість. Викликати емоційний настрій до гри. Виховувати повагу та шанобливе ставлення до своїх друзів.

Матеріал: кубик (рисунки 2, 2а), фішки, картки із завданням до кожної сторони кубика.

Хід гри: Вихователь пропонує дітям зіграти у цікаву гру. Для цього вони повинні розділитися на дві команди. По черзі кожна дитина кидає кубик, дивиться яка картинка на грані кубика випала, відповідне завдання виконує. За правильну відповідь отримують фішку, хто дав відповідь не вірну – нічого не отримують. Підсумовують фішки, у чій команді їх більше, та команда і виграє.

Існує 6 сторін кубика, кожна має своє значення і своє завдання:

На кубіку також зображені цифри, вони допоможуть у грі «Ходилки від Іванка та Маринки».

Рис. 2. Кубик

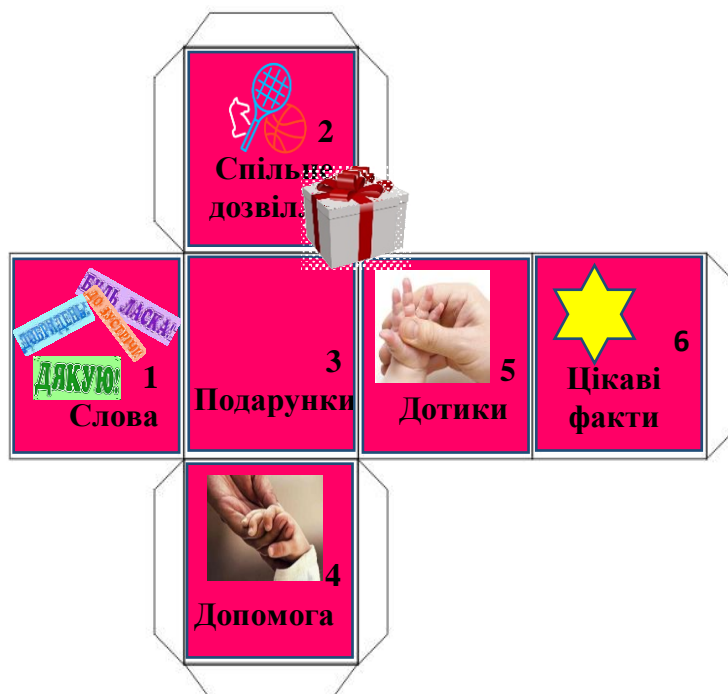

Рис. 2а. Кубик у розгорнутому вигляді

Завдання до кожної сторони:

1. Слова

- Зробити дівчинці (хлопчику) комплімент
- Віднайти зайве слово (помічник, захисник, дочка, козак; господиня, юнак, красуня, донька; хлопчик, бабуся, тато, господар тощо)

2. Спільне дозвілля

Дидактична гра «Чия тінь?» - дитина, у якої випала сторона на кубіку спільне дозвілля, повинна впізнати тінь хлопчика або дівчинки; впізнати та назвати вид спорту.

3. Подарунки

- Який подарунок можна зробити своїми руками?

- Що можна подарувати мамі, тату, дідусеві, бабусі, братику, сестричці?
- Що можна подарувати людині у якої все є?

4. Допомога

- Як можна допомогти бабусі, яка переходить дорогу?
- Як можна допомогти мамі на кухні?
- Як допомогти дівчинці, яка вперше прийшла до садочка?
- Як допомогти хлопчику, який поранив ніжку?

5. Дотики

- Привітайся з Тетянкою веселим танцем
- Дай «п'ять» Миколці
- Привітайся з подружкою обіймами
- Попрощайся з другом «кулачком»
- Притулися до дорослого
- Доторкнись до носика хлопчика

6. Цікаві факти

Про волосся. У першій половині дня та ввечері волосся росте швидше, а вночі не росте взагалі. За рік волосся виростає на 15-16 см.

Про нігті. На руках нігті ростуть швидше, ніж на ногах. Перший лак для нігтів винайшли в США і він був червоного кольору.

Про одяг. Чоловіки теж можуть носити спідниці. Щоправда в Шотландії і тільки в урочистих випадках картата спідниця – частина національного костюма шотландців і називається вона кілт.

- Колись давно, ще задовго до винайдення пральних машин, прання білизни було дуже клопіткою справою. Але спритні моряки без надмірних зусиль справлялись із цією справою – вони прив'язували білизну до канатів і опускали її за борт. Струмінь води швидко змивав з речей весь бруд.

- Історія гудзиків налічує ось уже 5 століть. Яких тільки гудзиків не винаходили люди – були й золоті, і срібні, і залізні, і олов'яні... у наш час гудзики колекціонують, таких люде називають філобутоністами.

- Джинси – найзручніші, найміцніші штани у світі. Першу «джинсову» фірму відкрили в Америці понад 150 років тому, виготовляли їх для золотошукачів із подвійними швами та великими кишенями. Щоб підігнати по фігурі, їх замочували і сушили просто на собі.

- Прабатьком сучасної шафи була скриня. В ній зберігали одяг. Скриня була символом добробуту родини. Чим дорожче було дерево, з якого її робили, чим багатше вона була прикрашена, тим заможнішим вважався господар будинку. Хтось здогадався поставити дві скрині одна на одну – так вийшла шафа.

- У старовину для виготовлення взуття слов'яни використовували дерево. Також носили постоли – м'яке селянське взуття з цілого шматка шкіри без пришивної підошви, воно було німецьким і дуже швидко рвалося.

Кажуть, що ранок визначає яким буде день. Ранкова зарядка допомагає швидше прокинутися, зарядитися порцією нових сил, підняти настрій. Але потрібно дотримуватися поступовості та систематичності, щоб організм звик до тренувань.

Дуже корисним є загартування. Взимку люди пірнають в ополонку і їх називають моржами, так як і ластоногих тварин на Північному Льодовитому океані. До моржування люди готуються заздалегідь, поступово привчаючи своє тіло до таких навантажень.

Вважають, що чоловіки сильніші і витриваліші, ніж жінки це залежить не тільки від форми тіла і більш розвинутих м'язів, але і від дещо більшого об'єму серця і легень. Заняття спортом відіграють тут не останню роль. Ніякі м'язи не стануть міцними, якщо їх не тренувати. Обмінні процеси проходять швидше, тому організму чоловіків потрібно більше калорій.

На кубуку ще є цифри, тому він незамінний атрибут у наступній грі «Ходилки від Іванка та Маринки».

Гра «Виклади по віку: від найстаршого до наймолодшого»*

Мета: Формувати вміння усвідомлювати, що статеві приналежності із віком не змінюються, а людина дорослішає: немовля, дівчинка, дівчина, жінка, бабуся; немовля, хлопчик, підліток, чоловік, дідусь. Закріпити знання про вікові категорії людини. Вчити орієнтовно визначати вік людини за зовнішніми ознаками; допомогти малюкам усвідомити, що дорослі також були дітьми, а діти виростають і стають дорослими (мамою, татом). Збагатити словник: словами-ознаками, які характеризують членів сім'ї (найстарший, наймолодший, наймудріший). Розвивати увагу, спостережливість, мислення. Виховувати любов і пошану до людей різного віку та статі.

Матеріал: фігурні елементи у вигляді пазлів 10 шт. з щільного картону (рисунки 3)

Хід гри: Дітям пропонують роздивитися уважно картинки та визначити, ким колись були бабуся та дідусь, потрібно з'єднати їх по п'ять, слідуючи логічному ланцюжку.

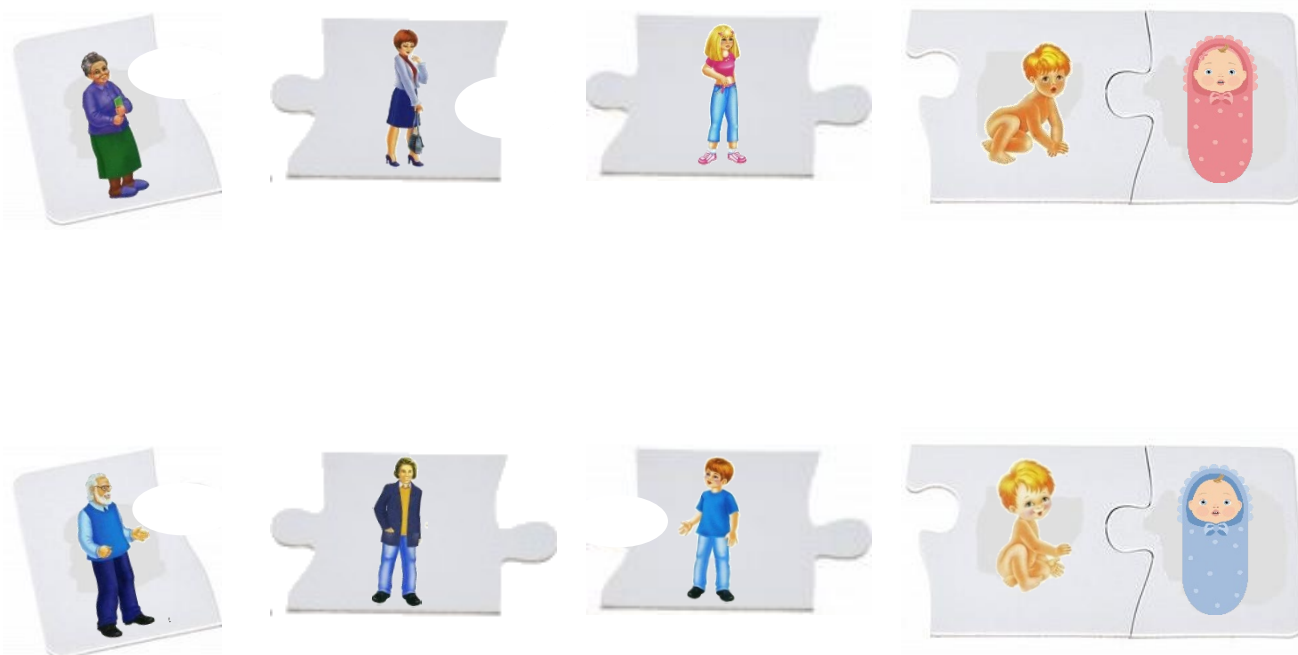

Рис. 3. Фігурні елементи у вигляді пазлів

*Дана гра є у електронному вигляді

Гра «Ходилки від Іванка та Маринки»

Мета: збагачувати уявлення дітей те, що люди бувають чоловічої та жіночої статі (хлопчики і дівчатка), закріпити навички кількісного і порядкового рахунку, удосконалювати вміння називати сусідів цифри. Продовжувати вчити визначати, що потрібно для чоловіка, а що для жінки. Розвивати увагу, логічне мислення, зв'язне мовлення, посидючість. Виховувати розсудливість, почуття любові й поваги до друзів, рідних та близьких.

Матеріал: ігрове поле (рисунок 4), кубик (рисунок 2), картки із завданнями, ходилки у вигляді хлопчика і дівчинки, призи (рисунок 5).

Хід гри: Вихователь пропонує зіграти у цікаву і захоплюючу гру. Дітей ділять на дві команди. Щоб вирішити хто першим буде починати хід, команди можуть вискласти пазли на послідовність попередньої гри (від найстаршого до найменшого), далі поставити ходилки на старт, кидати кубик і робити відповідну кількість ходів, виконуючи різні завдання по дорозі до фінішу, хто перший – той і переміг.

- - Звичайний хід
- - Дай відповідь на запитання
- - Все по 5

Запитання:

1. Як звати хлопчика із казки «Снігова королева»? (Кай)
2. У кого був Олівець-малювець? (У дівчинки Ясі)
3. Як звали дівчинку із казки «Снігова королева»? (Герда)
4. Хто пас Солом'яного бичка? (Баба)
5. Ким колись була бабуся? (Жінкою)
6. Хто третій прибіг допомагати витягати Ріпку? (Дівчинка)
7. Хто загубив рукавичку? (Дід)
8. Як звали хлопчика, якого врятувало гусенятко від зміїни? (Івасик)
9. Що із переліченого зайве: помічник, захисник, дочка, козак? (Дочка)
10. Що із переліченого зайве: господиня, юнак, красуня, донька? (Юнак)
11. Ким були поросята НІФ-НІФ, НАФ-НАФ, НУФ-НУФ? (Братами)

Рис. 5. Ходилки, призи для дівчаток та хлопчиків

«Ми схожі - ми різні»

Мета: учити дітей розуміти, що всі діти схожі й відрізняються одне від одного; розвивати логічне мислення, мовлення, увагу.

Матеріал: лялька-хлопчик, лялька-дівчинка (рисунком б).

Хід гри

Вихователь пропонує дітям розглянути ляльку-хлопчика і ляльку-дівчинку, визначити: чим вони схожі, а чим різняться. Аналогічно можна порівнювати дітей групи.

Рис.6. Лялька-хлопчик, лялька-дівчинка

«Добери ім'я на заданий звук»

Мета: вправляти в називанні чоловічих та жіночих імен; учити розрізняти перший звук у слові-імені; розвивати мислення, кмітливість.

Матеріал: фанти.

Хід гри

Вихователь називає дітям по черзі різні звуки. Діти повинні на почутий звук називати ім'я, за правильну відповідь кожна дитина отримує фант. Імена не повторюються. Той, хто вигукує вже названі, повертає вже зароблений фант.

«Скажи чиї це речі»

Мета: вправляти дітей у називанні та вживанні в повсякденному житті прислівників, прикметників; розвивати інтерес до гри.

Матеріал: предметні картинки (речі домашнього вжитку, іграшки, одяг, взуття тощо) *рисунок 7.*

Хід гри

На килимку розкладаються предметні картинки зображенням донизу. Вихователь пропонує дітям по черзі підійти, узяти картинку і сказати, що на ній зображено та кому з родини може належати ця річ.

Рис. 7. Предметні картинки

СЛОВНИЧОК ДОПИТЛИВИХ НОСИКІВ

Гардероб – весь одяг однієї людини.

Громадське місце – місце, де знаходиться багато людей одночасно (театр, бібліотека, кафе).

Джентльмен – добре вихована людина (чоловік, юнак, хлопчик), що знає і виконує правила етикету.

Етикет – правила поведінки і правила ввічливості, прийняті в будь-якому товаристві.

Кмітливий – здатний добре й швидко міркувати, розмірковувати; тямущий.

Комплімент – похвала, що складається з приємних, хороших добрих слів.

Леді – ввічливе звернення до дівчинки.

Модний одяг – це такий одяг, який протягом певного часу має найбільшу популярність.

Однолітки (ровесники) – люди одного віку.

Подяка – це чеснота, властива людям з добрим та чуйним серцем.

Співрозмовник – людина, з якою ти ведеш бесіду розмовляєш у даний момент.

Тактовна людина – та, що завжди відчуває, що треба або не треба говорити, щоб не образити оточуючих.

Хобі – улюблене заняття, якому присвячують вільний час.

ВІРШІ ДЛЯ ЧИТАННЯ ДОРΟΣЛИМИ ДІТЯМ

Про дівчат

Аліса

(Ім'я означає «крихітка»)

Білі кучеряві в неї кіски,
Носик у веснянках – догори.
Гарна усміхнена Аліска,
Наймиліша дівчинка в дворі.
Аліса - любить модно одягатися.
Хоч нелегко за модою буває гнатися.

Алла

(Ім'я означає «богиня», «інша»)

Не дарма тебе батьки назвали Аллою,
Адже ніби аленька квіточка ти.
Ти просто втіленням ідеалу,
З любов'ю, з добротою небувалою.

***

А маленька наша Алла
Рушничок на річці прала.
Мама Аллі говорила:
"Ти б його уже сушила!"
Але Алла тільки прала.
Як сушить, вона
не знала.

Анжела

(Ім'я означає «ангел»,
«посланець», «вісник»)

Ім'я гарне, просто клас,
Милодійне повсякчас.
Немає сумніву у всіх,
Що ти королева.

Є в тобі велика принадність,
Душечка Анжела.
Дуже файна, мила,
Люба наша і красива!

Валя

(Ім'я означає «мати силу»)

Валя, Валя, Валентина,
Ти красива як картина!
Як шедевр з Ермітажу
Або, може, навіть краще!

Валерія

(Ім'я означає «сильна»,
«міцна», «здорова»)

Лера, Лерочка, Валерія,
Ти таємнича красуня,
Немає дівчини прекрасніше,
Аніж приваблива Леруся.

Варвара

(Ім'я означає «варварка»,
іноземка, з варягів»)

Варя, Варенька, Варюша
Любить бантики і рюші.

Супиться Варварка,
Як у небі — хмарка:
Татко весь день дома
Й ще її не цьомав!

Вікторія

(Ім'я означає «перемога»)

Віка вдома помічниця.
І коли встигала вчиться?
У дворі веселі діти,
І город в порядку, й квіти!
Віка дівчина красива,
Як ніхто вона смілива!
Не завжди була в школі,
Знає справжній присмак ВОЛІ.

Віра

(Ім'я означає «вірування, віра»)

Звуть мене, як бабцю, - Віра,
в мене кішечка є сіра.
Я за нею доглядаю,
її мию, забавлю.
Киця в мене невеличка,
лапками вмиває личко.

Галинка

(Ім'я означає «безтурботність,
спокій, штиль»)

Є у Галі - доні-лялі:
барвисті спіднички, в бантиках косички
Зробить для них Галя з ягідок коралі.
Ягідки — кругленькі, лялечки —
гарненькі.

Ганнуся

(Ім'я означає «Благодать»)

Ганнуся, Ганничка,
Хороша, вродлива,
Ростом невеличка,
Та завжди щаслива.
Щиро усміхнеться,
Пісню заспіває,
Їй усе вдається,
Мов пташка літає.

Даринка

(Ім'я означає «володар блага»,
«дарована»)

Дивиться у вись Даринка:
ген по небу йде хмаринка.
Схожа хмарка на зайчатко,
на вухате звірнятко,
а за нею ще одна —
дуже схожа на слона!
Синім небом поспішає,
вдома хтось її чекає.
Може, мама, може, татко, може,
Божі ангелятка
потомились й хочуть спати,
у хмарки пухкі лягати.

Діана

(Ім'я означає «божественна»,
«посланець благодіяння і здоров'я»)

Діана - ім'я від принцеси.

Вона себе гордо несе
По вулицях Рима й Одеси.
З прикмет це красивих не все:
В Діани виразне обличчя,
Вона переважно струнка.
Одягнена стильно, як звично,
Хода, мов повітря, легка.
Коли до дівчат залицяюсь,
Якщо мають інше ім'я,
То дуже тоді вибачаюсь –
Діану шукаю, скрізь, я.

Емілія

(Ім'я означає «лагідна»)
Маленькі рученьки-долоньки,
І посмішка щира-щира.
Такі оченятка лише у Емілії
Від цього погляду я відчуваю крила,
Лечу до сонця і тепло, ніжно...

Жанна

(Ім'я означає «милість Божа»)
Мила, красива Жанна,
Трудолюбива, бажана,
Ніжна і сильна,
Модна і стильна,
Добротою багата,
Муза ти крилата.

Так її обійми огортають,
Уста щебечуть весело та смішно,
Неначе все на світі вона знає.

Єва

(Ім'я означає «дає життя»)
Єва, Єва, Євочка -
Послушненькая дівчинка.
Наче зіронька у небі,
Ти прекрасна повсякчас.
Дуже ніжна та привітна,
І нестримна водночас.

Євгенія

(Ім'я означає «благородна»)
Євгенія і Женя,
Це все одне ім'я,
Така привітна й сильна
Нестримна течія.

Зіна

(Ім'я означає «божественна дочка»,
«належить Зевсу», «турботлива»)
Побачила кізонька дівчинку Зіну,
Не знала вона, як сказати: “Дай сіна”,
Тож мовила коротко: – Ме!
Похрумала вволю сухої травички,
Не знала коза, як сказати: “Водички!”,
Тож мовила коротко: – Ме!
Наївшись, напившись, лягла спочивати,
Не знала вона, як спасибі сказати,
Тож мовила коротко: – Ме!

Злата

(Ім'я означає «золото»)

Яке чудове ім'я Злата,
Воно так легко і навіть крилато.
Тобі воно просто йде ідеально,
Як ніби підібрано професійно.

Зоряна

(Ім'я означає «ясна зоря»)

Панночка Зоряночка,
Тендітна, як краплиночка,
Відважна та красива,
завжди ніжна і мінлива.

Іванна

(Ім'я означає «дана Богом»)

Гарна дівчинка Іванка
у сорочці-вишиванці,
У намисті і вінку
під вербою, в холодку
Білу хустку вишивала,
вишиваючи, співала.
А співанка та про літо,
про метеликів у квітах,
Про волошки у житах,
про русалок у лугах...
Гарна дівчинка співала
про Івана, про Купала.

Ілона

(Ім'я означає «світла»)

Гарна, мила і проста,
Одним словом – доброта!

Ти найкраща у нас в світі,
Просто чудо - ти така!

Інна

(Ім'я означає «плаваюча»,
«бурхлива», «енергійна»)

Знають всі, що наша Інна
і старанна, і сумлінна!
Все на світі вона вміє,
прибере, спече, пошиє,
заплете сама косичку,
в бант зав'яже синю стрічку!
Ще й синичок за вікном
пригостить смачним зерном!

Ірина (Яринка)

(Ім'я означає «мир», «спокій»)

Спить Яринка у кімнаті,
зняться їй птахи крилаті,
зняться звірі кольорові,
люди і міста казкові.
Сняться гори і долини,
ріки й водоспади сині.
„От якби усе це взяти
і хоч раз запам'ятати,
вийшла би така картина!” –
думає у сні Ярина.
Але з першим блиском сонця
сон втікає крізь віконце,
щоб, бува, хтось не згадав,
що вночі він малював...

Катруся

(Ім'я означає «вічно чистий»,
«незаплямована», «непокірна»)

До садочка йде Катруся:
«Ой, матусю, я боюся,
Там положать мене спати,
А хто буде колихати?
Звикла їсти я за всіх,
Піднімуть мене на сміх,
Там малеча вередлива,
А я дівчинка вразлива.
Гортає книжечку Катруся,
Вірші читає для ляльок,
Малюнки пильно розглядає,
Шукає звірів із казок.
Хочу йти до школи вчитись,
Там не буду я журитись,
Я вже, мамо, не дитина,
Не Катруся – Катерина».

Ксеня (Оксана)

(Ім'я означає «іноземка»,
«гостинна»)

Ксеня, Ксюта, Ксюша
Любить слухати казки.
Оксаночка, Оксана -
Встає дівчинка рано.

***

Ти маєш, Оксано, каштанові брови,
Замріяне серце і душу просту.

Іскряться перлини у кожному слові,
Коли ти розмову ведеш золоту....

***

Польова царівна,
з іменем Оксана,
Всім богиням рівна,
серця савасанна.
Як земна мадонна
ніжна і велична,
ти-не закордонна,
ти - не пересічна.

Лариса

(Ім'я означає «чайка» або «приємна»,
«солодка»)

Лариса — легка, як чайка,
У мріях несеться вперед!
Приходить завжди на допомогу
Усім людям насамперед.
Ларисочка люба, мамина втіхо!
Іскрися здоров'ям, дзвіночками сміху –
Щоб радість і щастя тебе обнімали,
Щоб ангели Божі тебе вберігали!

Леся

(Ім'я означає «захисниця»,
«дівчина з лісу»)

Наша Леся є маленька,
Знають це і батько, й ненька,
Навіть старший братик знає,
І тому їй заявляє:
Лесю, ти моя сестричко,

Маєш дуже гарне личко,
Маєш вроду чарівну
Та ще й мову говірку.

Ліза

(Ім'я означає «та, що почитає
Бога», «заклинає Богом»)

Ліза, Єлизавета!
Ти, справді, чудо світу!
Прекрасна, немов королева,
Горда, струнка і весела.

Лілія

(Ім'я означає «біла квітка», «нічна»)

Ти сповнена загадок різних,
Магії, сюрпризів.
Незвичайна і прекрасна,
Наша дівчинка Лілія.

Любочка

(Ім'я означає «любовна
прихильність», «любов»)

Любця, мамина потіха,
в кошочок кладе горіхи.
Піде з татком в ліс гуляти,
білченяток годувати.

***

Мов промінчик сонечка,
Люба в мами донечка,
Губки червоненькі,
Щічки рожевенькі.
Сині оченята,
Точно, як у тата,

Усмішка зваблива,
Бо вона щаслива.

Людмила

(Ім'я означає «людям мила»)

Журналістом стане Люда –
Її знатимуть всі люди!
М'які іграшки фанати
Будуть Людї дарувати!
Користь принесе державі,
Коли вивчить все у праві!

А тоді, як повивчає,

Гарну пісню заспіває!

Марічка

(Ім'я означає «пані», «сумна»,
«відкинута»)

Марічка-газдинька
мамі помагала:
пампушки рум'яні
з печі витягала,
бо ж Різдво веселе
прийшло в їхню хату
і принесло в жменьках
радості багато!

***

Наша Маша маленька,
На ній шубка біленька.
Опушка боброва,
Маша білоброва.

***

У Марічки гарна звичка —
Любить все робить Марічка:
Полежати, потім сісти,
Потім булку з медом з'їсти.
Потім трішечки поспати
Та на гулі вийти з хати...
Роботяща в нас Марічка,
Тільки дивна в неї звичка.

Маринка

(Ім'я означає «морська»)

Є в Маринки мандаринки,
наче сонечка краплинки.
Їх дідусь приніс Маринці
в плетеній з лози корзинці.
Їж, Маринко, мандарини,
в них корисні вітаміни!

Мар'яна

(Ім'я означає «терпка», «гірка»)

Файна дівчина Мар'яна,
чорноброва та рум'яна
І дотепна, і кмітлива,
господиня, не лінива,
Має посмішку чарівну,
Ще й нагадає царівну...
- Ну ж бо, хлопці, не баріться,
На Мар'яну подивіться!
Хто за цю казкову вроду
Їй віддасть свою свободу?!

Надійка

(Ім'я означає «очікування
сприятливого, віра у можливість»)

Любить дуже наша Надя
вишивати гладдю.
Вишиванок повна скриня
в Надійки-майстрині.

Настя

(Ім'я означає «повернута до життя,
воскресіння, відроджена»)

Спокійна Настя і пряма,
Відкрита, щира, гарна, сильна,
Струнка, весела, осяйна,
У боротьбі, як кремій, сильна.
Ця бойківчанка чарівна,
Мов тиха річка, плине скромно.
Не всяк цій юночці рівня,
Бо ломить берег річка скромна

Наталка

(Ім'я означає «рідна, народжена,
природна»)

Ти, Наталко, наше чудо,
В світі кращої нема.
Добра ти і благородна,
І красива і мила.

Олександра

(Ім'я означає «захищає», «оберіг»)

Саша, Шура, Олександра,
Наймиліша дівчина,
І весела, щедра,

Як у лузі калина.

***

Шура, як весна настала,
кожушок з мішка сховала.
А як знов прийшла зима —
До мішка, а там...нема.
Миші влізли до мішка
І погризли козушка,
Лиш шматочок залишився.
Ось історія така.

Оленка

**(Ім'я означає «світла, сонячна,
факел, обрана, сяюча»)**

Оленка радісна і світла
В пошуку сонця і краси,
І життєрадісна й привітна,
Прагне до миру, доброти.
Хто її стріне, той зрадіє.
Неначе скарб цінний знайшов,
Душею, серцем молодіє,
Оленка радість і любов.

***

— Оленко маленька,
Чому ти раденька?
— Бо в мене весела рідня.
— Чому в тебе очі
Такі голубенькі?
— На небо дивлюся щодня.
— Чому це у квітах
У тебе суkenка?

— В квітник я ходжу по росі.

— Розумна Оленко,
Чому ж ти маленька?
— Тому я маленька,
Що звуся Оленка, —
Оленки маленькі усі.

***

До барвистого віночка
вишиваночка-сорочка,
фартушок, і чобітки,
й різноколірні стрічки.
Це Оленка-українка.
Як вона співає дзвінко!
Як сміються оченята!
Як танцюють ноженята!

Оля

**(Ім'я означає ««велика»,
«священна»)**

Олечка маленька
Вийшла у садочок,
Квіточок нарвала
І сплела віночок.
Мов панночка гарна
Ходить по садочку
Олечка маленька
В барвистім віночку.

***

Олівцями донечка
малювала сонечко,
парасольку сонце має,

промінцем її тримає.

- А навіщо парасоля?

- Від дощу! - сміється Оля.

Полінка

(Ім'я означає «звільнена»,

«маленька»)

Яскрава Поліна:

Губки як малина,

Немов зірки оченята —

Видно, ти із казки.

Розумна, чарівна Поліна,

Ти дивовижна, красива,

Твоє ім'я у серце моє лине,

Як звук сопілки, як цвіт калини.

Світланка

(Ім'я означає «світла»,

«світло землі»)

Ти світла дівчина, з ім'ям Света,

Ти навіть взимку даруєш іскорки літа.

І світло твоє не зможе ніхто загасити,

Сяйво своєї душі ти прагнеш дарити.

Соломія

(Ім'я означає «мирна»)

Соломія, Соломія

Ти реальність чи ти мрія?

Вона, як солодка малинка,

Для всіх приємна і мила.

Твоє ім'я у серце моє лине,

Як звук сопілки, як цвіт калини.

Софія

(Ім'я означає «мудрість, мудра»)

Софія, Соня, Сонечка -

Дівчинка-тихонечка.

У нашої Софії

є дві великі мрії:

усюди побувати

і мов багато знати.

Таїса

(Ім'я означає «присвячена Ісіді»,

«родюча», «мудра»)

Таїсія — ім'я, як чиста пісня

Приємна у спілкуванні, гарна собою!

Таїчка вихована,

Завжди привітна,

Допитлива, розсудлива,

Самостійна і розумна.

Тетянка

(Ім'я означає «засновниця»,

«упорядниця»)

Твоє ім'я – найкраще із імен,

Яким тебе благословила мати,

І Ангел взяв тебе під свій покров,

Щоб до кінця життя оберігати!

Ти, Тетяна, наше чудо,

В світі кращої нема.

Добра ти і благородна,

І красива, і мила.

Ульянка

(Ім'я означає «кучерява,
пухнаста, належить Юлію»)

У нашої Ульянки
на личку веснянки!
Кучері дрібненькі,
гарні, як у неньки.
ну, а оченята – карі, як у тата.

Христинка

(Ім'я означає «присвячена Христу»)

"В квітах барвистих
Христиночка сяє,
В оченках чистих
Сонечко грає, з тих оченяток
маєво ллється... Дівчина Крісті
веселим зветься."

Юлія

(Ім'я означає «пухнаста»,
«хвиляста»)

Юля, Юлечка, Юляша,
Ти чарівна, гордість наша,

Ім'я твоє - твій оберіг
на цьому світі.

З тобою буде вже повік
знаменням світлим.

Януся

(Ім'я означає «милість Бога»)

Яна, Яночка, Януся,
Ти найкраща, я клянуся,
І чарівна, і кмітлива,
І розумна й дуже мила.
Ім'я твоє - це світ і світло,
хай буде сокровенне!
І силами Всевишніми
Навік Благословенне!

Ярославна

(Ім'я означає «яскрава слава;
славна і сильна»)

Онучка Яся бабусі помагала.
Бур'янець сапала, айстри поливала.
Славну має клумбу помічниця славна,
Бо ім'я преславне має: Ярославна!

Про хлопчиків

Андрійко

(Ім'я означає «хоробрий, мужній»)

У Андрія - веремія,
все тікає від Андрія:
утекли книжки й рюкзак,
чоботи й кашне...
Доганяє їх козак,

та не здожене.

А чому усе це сталося?
Винен в чім Андрій?
Він кидав, куди попало,
речі й одяг свій.
Ось вони його й провчили -
утікають, що є сили.

Антон

(Ім'я означає «протистоїть»,

«вступає в бій», «колір»)

Він грає на гармошці,
Як звать його? — Антошка!

Він все літо гартувався,
До зими так готувався.

Артемчик

(Ім'я означає «має бездоганне

здоров'я», «здоровий»)

Цілий день без проблем
говорив би наш Артем,
для розмов у нього —
розмаїття тем!

Про футбол і про КамАЗи,
про усе-усе й одразу,
цілий день без проблем
говорив би наш Артем!

Богданчик

(Ім'я означає «богом даний»)

Жив малий Богданчик,
бив у барабанчик.

Був у нього песик —
спритний Трам-па-песик,
ще й смугастий котик —
хитрий Трам-па-потик,
говіркий папужка - звався

Трам-па-пужка.

Друзі і Богданчик
били в барабанчик:

Трам-па-пам! — співали
і марширували.

- Трам-па-пам! Трам-па-пам!

- Залюбки повторим вам:
Жив малий Богданчик...

Віктор

(Ім'я означає «переможець»)

Хлопчик цей — спортсмен чудовий.

Завжди сильний і бадьорий,

Вміло він м'яча ганяє,

Швидко бігає стрибає.

Вийде він на стадіон —

Кажуть: «Справжній чемпіон!»

Володя

(Ім'я означає «володіє світом»,

«знатний володар»)

Вова розумний і кмітливий,

Дуже добрий і дбайливий,

Невгамовна ця дитинка,

В групі нашій, як родзинка!

Георгій

(Ім'я означає «землероб»)

Георгій, можна просто Жора,

Він лакомка, але не ненажера.

Любить він потанцювати

Та ще й книги почитати.

Гліб

(Ім'я означає «улюбленець Богів»)

Вранці Гліб випік хліб.

Пік його, звісно, не сам,

Лиш питав: а це як, мам?
Скільки борошна, води?
Солі скільки і коли...
Довго тісто він місив,
Пирхав, чмихав і сопів:
Знає Гліб, тож знай і ти –
Легше їсти, ніж пекти!

Гнат (Ігнат)

(Ім'я означає «вогненний»)

Гнат та Ганна - друзі щирі,
І завжди живуть у мирі!
Ганнуся Гната пригощає,
А Гнат Ганннусю захищає!
Гарно, коли друзі є,
Радіє серденько твоє!

Давид

**(Ім'я означає «улюблений»,
«улюбленець»)**

Хлопчик Давид, на лавочці сидить
Дівчат не ображає, дорослих поважає.
Він завжди веселий, добрий,
При потребі він хоробрий,
Працьовитий, не ледащий,
І товариш він найкращий.

Данилко

**(Ім'я означає «Бог – мій суддя»,
«справедлива людина»)**

Справжній майстер по хіп-хопу
Він станцює нота в ноту!
Хороший друг і помічник,

І мудрий хлопчик – витівник.
Любить всі змагання,
Це – наш хлопчик Даня.

Денис

**(Ім'я означає «посвячений, що
належить богу виноробства й
веселощів Діоніса»)**

Денис чудовий захисник,
Бути ввічливим він звик.
Тихий і спокійний
Добрий і надійний.

Діма

(Ім'я означає «плід земний»)

Наш Дмитрик – хлопець чемний,
В спілкуванні він приємний.
Моряком мріє стати,
Щоб штурвалом управляти.

Євген

**(Ім'я означає «благородний»,
«знатний»)**

Він будівельник — просто геній,
Як звать його? — Євгеній!
Все кудись мандрує
Нас усіх дивує.

Єгор

**(Ім'я означає «працює
на землі», «хлібороб»)**

Поважний, мов сеньйор,
Як звать його? — ЕГОР!
Любить він грати в футбол,

Забивати у ворота гол.

Захар

(Ім'я означає «пам'ятає Бога»,

«пам'ятний Господу»)

Захар – наш джентльмен,

Для дівчат, як супермен.

Допоможе, розсмішить,

Всі завдання зробить вмить.

Іван

(Ім'я означає «буде помилуваний»,

«Бог пожалів»)

Ванюша, Іванко, Іван -

Росте могутній велетень.

У нашого хлоп'ятонька

Блакитні оченятонька,

Волоссячко м'якесеньке,

А личенько білесеньке.

І зайчики, і пташечки,

Й малесенькі комашечки

Хотіли б з ним погратися,

Та страшно їм озватися.

Ігор

(Ім'я означає «сила, військо,

войовничий»)

Ігор, Гарік, Игоряша -

І любов, і гордість наша.

Він і вмитий, і чистенький,

І причесаний гарненько.

Ілля

(Ім'я означає «мій Бог, фортеця
Господня, сила божа, віруюча»)

А Ілля наш джентльмен,

Для дівчат, як супермен.

Допоможе, розсмішить,

Всю роботу робить вмить.

Кирило

(Ім'я означає «пан», «сонце»)

Хлопчик цей надійний,

В допомозі повен сил.

Вихований, добрий, щирий.

А ім'я його – Кирил.

Любомир

(Ім'я означає «люблячий світ»)

Що сказати про Любомира,

Гарний він у нас хлопчина.

Він рослин не обриває

І дівчат не ображає.

Максим

(Ім'я означає «найбільший»,

«превеликий»)

Знає наш Максим цілу сотню рим!

Ось до слова “сніг”

зразу скаже: “сміх”.

А до слова “кіт” –

відповість він “лід”.

Не спортсмен він,

й не атлет,

але скаже кожен,

що Максимко наш — поет!

Матвій

**(Ім'я означає «Дарований Богом»,
«Божий чоловік», «дар Божий»)**

Всі Матвія добре знають,
і цінують, поважають
гарний хлопець, весельчак
і на витівки мастак.

Микола

**(Ім'я означає «переможець
народів»)**

Коля, Коля, Миколай,
Все, що хочеш, вибирай!
Працьовитий, не ледащий,
І товариш він найкращий.

Михайлик

**(Ім'я означає «рівний Богу»,
«подібний до Бога»)**

Ви чули про Михайлика,
Михайлика-дрімайлика:
У літні дні, гарячі дні
Він спить у холодку.
Зозулиця на ясені,
На ясені, на красені
Кує собі: — Ку-ку!
Михайлику, прокинься!
Для сну доволі ночі!
На сонце подивися,
У тебе сонні очі! —
Не слухає Михайлик,

Не відає дрімайлик.

Зозуля прилітала,

На ясені сідала

І все йому кувала:— Ку-ку!

Назарій

**(Ім'я означає «присвячений Богові»,
«назаретянин», «далекоглядний»)**

Моя історія цікава,
Розповім вам про козака Назара.
Розумненький і гарненький,
Наче котик чепурненький.
Він на гуртки з бажанням ходить
Час на усе знаходить.
Сміливий хлопчик він у нас,
І взагалі він просто клас.

Олег

**(Ім'я означає «священний»,
«присвячений богам»)**

Росте хлопчиком він гідним,
Помагає вдома рідним.
Хто дружбу з ним веде,
Той добре знає -
Олежик нас не підведе,
Інакше не буває!

Петро

(Ім'я означає «камінь», «скеля»)

Сестра любить брата,
Разом роблять торт на свято.
Вчить Петра хороших вчинків,
Як вітатись, бути чемним.

Не боятись поєдинків,
бути хлопчиком приємним

Сашко

(Ім'я означає «мужній захисник»)

Олександр, Шура, Саша -
І любов, і гордість наша.
І хоробрі, і завзяті Саші
Немає нікого на світі краше.

***

Яша й Саша навпрошки
Йшли обтрушувать грушки.

Поспішали - поспішили:
Сашин кошик залишили.
Саша кошик лаштував,
Яша груші куштував.

Толик

**(Ім'я означає «схід сонця», «схід»,
«житель Анатолії»)**

Хлопчик Толя — молодець,
тільки трішки хвастунець.
Якось ми пішли на став.
Він мені таке сказав:
— Слово честі, не хвалюся,
я ні-чо-го не боюся!.. —
Враз на слові цім з дороги —
Толі ящірка під ноги.
З переляку, у тривозі

наш хвалько мерщій навтік.
Та спіткнувся на дорозі
й прикусив собі язик.

Федір

**(Ім'я означає «дарований Богом»,
«Божий дар»)**

У місті моєму живе хлопчик Федір.
Він любить кататись на велосипеді,
А ще до вподоби йому малювати.
І ніколи зовсім йому нудьгувати.
Він з радістю все розфарбує навколо -
І дім, і kota, і стіни в школі,
Береться за фарби завжди залюбки,
І жаль, що його, часом, сварять батьки,
Бо Федір у нас - дуже творча дитина,
І вийде із нього велика людина!
Є і Федір і Федора, а ще є ім'я - Дора.

Ярослав

**(Ім'я означає «яскрава слава;
славний і сильний»)**

Ярослав, а можна Слава,
Склав він пісню. Bravo!
Він майбутній лікар,
А можливо й пекар,
Може стати піаністом,
Чи хорошим програмістом.

ВИСНОВКИ

Хлопчика і дівчинку ні в якому разі не можна виховувати однаково. Тому, що вони по-різному дивляться і бачать, слухають і чують, по-різному говорять і мовчать, відчувають і переживають. Дорослим, батькам і педагогам, необхідно враховувати індивідуальність дитини, її особливості нервово-психічного розвитку, розуміти спосіб мислення, бачити пропедевтику, слідувати логіці її розвитку, виховання і навчання.

Забезпечення гендерного підходу в освіті, як механізму досягнення гендерної рівності та утвердження рівних можливостей для самореалізації кожної особистості, має передбачати:

- відсутність орієнтації на «особливе призначення», заохочення видів діяльності, що відповідають інтересам особистості;
- пом'якшення гендерних стереотипів; врахування соціально-статевих відмінностей.

Узагальнюючи ідеї виховання хлопчиків та дівчаток, маємо відмовитися від диференційованого, обмежувального підходу до дитини залежно від її статі, від статево відповідних традиційних очікувань на користь особистісного, індивідуального розвитку дитини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти. – К., 2012. – 63
2. Освітня програма для дітей від 2 до 7 років «Дитина» /наук. кер. проекту В.О. Огнев'юк; авт.: кол. Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець - Білоскаленко [та ін.]; наук.ред.: Г.В. Беленька, М.А. Машовець; Мін. осв. і науки України, Київ. ун-т ім.Б.Грінченка. – К.: Київ. ун-т ім. Б.Грінченка, 2016. – 304.
3. К. Крутій Стіни, стеля та підлога, які говорять. Оптимальне перетворення освітнього простору дитсадка. - Дошкільне виховання, 3019, № 1, с. 3-8
4. М. Савченко. Модель гендерного виховання дітей старшого дошкільного віку. / М. Савченко // Молодь і ринок. - 2014. - № 11. - С. 26-32. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2014_11_7
5. С. Маркова. День дружної родини. - «Зростаємо разом», №11, с. 12-13.
6. А. Гресь. Юні Ромео і Джульєта. - «Зростаємо разом», №5, с. 2-5
7. А.С.Тетельман. Серія «Енциклопедія для допитливих». – Харків, «Чайка», 2014

КАТАЛОГ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ

<https://www.youtube.com/watch?v=COOrPVgXbrY>
<https://www.youtube.com/watch?v=-OzYvXSOf3g>
<https://www.youtube.com/watch?v=m52Wl5rzU7o>
<https://www.youtube.com/watch?v=kiVldULZqM4>
https://www.youtube.com/watch?v=My_SkMtPJCY
https://www.youtube.com/watch?v=Fyf1lfEjS_A
<https://www.youtube.com/watch?v=2ONKgzOsZbM>
<https://www.youtube.com/watch?v=SsoMYB4AvO0>
<https://www.youtube.com/watch?v=tcahddwx0MU>
<https://www.youtube.com/watch?v=THjSEwUmCFk>
<https://www.youtube.com/watch?v=pJCagdQgNI>
<https://www.youtube.com/watch?v=rwjvBbtHNsQ>
<https://www.youtube.com/watch?v=rDL2iUBbrhM>
<https://www.youtube.com/watch?v=PZJK-uUrGOo>